

Informácia o vyhodnotení Národnej stratégie regionálneho rozvoja za rok 2012

Národná stratégia regionálneho rozvoja SR (NSRR) bola schválená vládou SR v máji 2010. Podľa zákona č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja **pravidelne ročne hodnotíme plnenie NSRR a hodnotiacu správu za Košický kraj** do konca marca predkladáme Ministerstvu dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja v zmysle uvedeného zákona má byť v súlade s NSRR.

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Košického samosprávneho kraja (PHSR) bol vypracovaný v roku 2007, jeho štruktúra, ciele, priority a aktivity nadväzujú na Národný strategický referenčný rámec na roky 2007 – 2013. Na základe vykonanej analýzy boli v PHSR identifikované disparity, pričom priority a opatrenia PHSR KSK sú zamerané na zmiernenie disparít v 7 oblastiach: doprava, životné prostredie, základná infraštruktúra, ľudské zdroje, vzdelávanie, znalostná ekonomika a poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rozvoj vidieka. Na hodnotenie vývoja v uvedených oblastiach boli stanovené indikátory, ktoré KSK pravidelne vyhodnocuje. Na prvom mieste z hľadiska potreby riešenia disparít je zaostávanie v oblasti dopravy. Táto oblasť v ukazovateľoch k vyhodnoteniu priorít a cieľov Národnej stratégie regionálneho rozvoja absentuje.

Vo februári 2009 Zastupiteľstvo KSK schválilo aktualizáciu PHSR. Program bol doplnený o ďalší špecifický cieľ – Kvalita života.

Tretia aktualizácia PHSR KSK sa realizovala v júni 2011, kedy v súlade so zákonom 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja sme PHSR KSK zosúladiť s 5 prioritnými oblasťami NSRR. Sú to: 1. veda, výskum a inovácie, 2. ľudské zdroje, 3. zamestnanosť, 4. konkurencieschopnosť, rast a podnikateľské prostredie a 5. životné prostredie, zmeny klímy a obnoviteľné zdroje energie.

V rokoch 2013 – 2014 vypracujeme nový PHSR KSK, ktorý nadviaže na priority stratégie Európa 2020, Partnerskú dohodu, Operačné programy i Územnú dohodu na roky 2014 – 2020.

Ukazovatele k vyhodnoteniu priorít a cieľov Národnej stratégie regionálneho rozvoja Košický kraj							
SOCIÁLNY PROFIL, ĽUDSKÉ ZDROJE VÚC							
Demografia							
		2006	2007	2008	2009	2010	2011
1.	Počet obyvateľov k 31.12.	773 086	774 103	775 509	778 120	780 000	792 991
2.	Podiel z celkového počtu obyvateľstva SR (v %)	13,69	13,70	13,71	13,73	13,75	14,67
3.	Podiel žien na celkovom počte obyvateľstva kraja (v %)	51,49	51,49	51,48	51,46	51,45	51,22
4.	Hustota zaľudnenia na km ²	114,45	114,61	114,81	115,20	115,48	117,4
5.	Podiel mestského obyvateľstva	56,03	55,90	55,72	55,54	55,39	55,74
6.	Prirodzený prírastok (v ‰)	2,163	2,00	2,63	3,56	3,02	3,34
7.	Celkový prírastok (v ‰)	1,47	1,31	1,81	3,36	2,41	2,72
8.	Migračný prírastok (v ‰)	-0,689	-0,68	-0,82	-0,20	-0,61	-0,60
Podiel obyvateľov vo vekových štruktúrach (predproduktívny, produktívny a poproduktívny, podľa európskeho štandardu)							
9.	0 – 14 (spolu)	18,06	17,75	17,53	17,48	17,49	17,59
10.	15 – 64 (spolu)	70,88	71,11	71,25	71,16	71,09	70,76
11.	65 a viac (spolu)	11,06	11,15	11,22	11,37	11,42	11,65
12.	Priemerný vek (spolu)	36,53	36,78	37,02	37,22	37,42	37,69

V Košickom kraji k 31. 12. 2011 žilo 792 991 obyvateľov. Hustota obyvateľov na 1 km² dosiahla 117,4 obyvateľov, čo je mierne viac, ako v priemere za SR (110,2). V porovnaní s rokom 2006 sa počet obyvateľov v Košickom kraji zvýšil o 19 905 osôb, t.j. o 2,6%. Na počte obyvateľov SR sa Košický kraj podieľal 14,7%. Počet žien je dlhodobo mierne vyšší, ako počet mužov.

Celkový prírastok obyvateľstva v okresoch kraja: v prepočte na 1000 obyvateľov v kraji ku koncu roku 2011 dosiahol 2,72‰ a v hodnotenom období má v porovnaní s celkovým prírastkom obyvateľov SR (2,20‰) pozitívny vývoj. Vyšší celkový prírastok obyvateľov ako priemer kraja bol v okresoch Košice-okolie (10,72‰), Spišská Nová Ves (4,37‰) a Gelnica (3,93‰). Okres Košice-okolie sa vyznačuje pretrvávajúcim vyšším celkovým prírastkom obyvateľov najmä z dôvodu migrácie – prisťahovania obyvateľov. Záporné hodnoty – celkový úbytok obyvateľov (aj počas predchádzajúcich rokov) dosahuje najmä **okres Sobrance** (rok 2011 -4,94‰), čo je spôsobené **najmä prirodzeným úbytkom (úmrtnie) z dôvodu vyššej poproduktívnej zložky obyvateľstva** v okrese. Celkový úbytok je zaznamenávaný aj **v okrese Rožňava** (rok 2011 -0,17). K znižovaniu počtu obyvateľov v tomto okrese prispieva aj nepriaznivá ekonomická situácia s najvyššou mierou nezamestnanosti v kraji.

Prirodzený prírastok obyvateľstva v okresoch kraja: ku koncu roka 2011 dosiahol 3,34‰ (SR 1,65‰) a počas predchádzajúcich rokov zaznamenal pozitívny vývoj.

Vyšší prirodzený prírastok v celom hodnotenom období sa dosahoval v okresoch Spišská Nová Ves (6,84‰), Gelnica (5,15‰) a Košice-okolie (5,56‰), ktorý je ovplyvnený aj vyšším zastúpením obyvateľov rómskeho etnika. V meste Košice vyšší prirodzený prírastok sa dosahuje v okrese Košice III (2011 7,56‰) z dôvodu vyššej produktívnej zložky obyvateľstva. Vyšší prirodzený úbytok sa každoročne dosahuje v okrese Sobrance (2011 -3,98‰) z dôvodu vyššej poproduktívnej zložky obyvateľstva a tým aj vyššej úmrtnosti.

Vývoj v mestách kraja: v **17 mestách** Košického kraja ku koncu roka 2011 žilo 442 004 obyvateľov, stupeň urbanizácie bol 55,7%. Oproti roku 2006 sa počet obyvateľov v mestách zvýšil o 2% (+ 8 814 obyvateľov). Pozitívny vývoj počtu obyvateľov bol v meste Košice, v ktorom ku koncu roka 2011 žilo 240 688 obyvateľov. V porovnaní s rokom 2006 sa počet obyvateľov v meste Košice zvýšil o 2,6% (+ 6 092 osôb), najvýraznejšie v okrese Košice IV (o 5,4%). Mierne sa zvýšil počet obyvateľov aj v mestách v ostatných okresoch. K poklesu počtu obyvateľov došlo v mestách okresu Michalovce a v meste Sobrance. **V Košickom kraji je badateľný trend zvyšovania počtu obyvateľov vo vidieckych oblastiach, najmä v okrese Košice-okolie** (index 2011/2006 107,2) **pri pomalšom náraste počtu obyvateľov v meste Košice** (index 102,6).

Z hľadiska **vekovej štruktúry** bol v Košickom kraji (aj v porovnaní so SR) pomerne priaznivý vývoj. Index starnutia (osoby vo veku 65 a viac rokov) v Košickom kraji dosiahol 66,26 rokov. Aj keď v porovnaní s rokom 2006 v kraji do roku 2011 pozorujeme mierne zvyšovanie **indexu starnutia** (+5 perc. bodov), v porovnaní so SR (index starnutia SR 82,96 rokov) je to ešte priaznivý vývoj. Svedčí o **pomalšom zvyšovaní počtu osôb v poproduktívnom veku** v Košickom kraji v porovnaní s vývojom počtu osôb v predproduktívnom veku, ako v priemere za SR. Dochádza však k miernemu poklesu počtu obyvateľov v predproduktívnom veku v porovnaní s počtom obyvateľov v poproduktívnom veku. Vývoj počtu osôb vo vekovej kategórii **do 14 rokov** klesal (index 2011/2006 97,4). V roku 2011 počet osôb do 14 rokov dosiahol podiel 17,59% z celkového počtu obyvateľov. Vývoj podielu obyvateľov vo vekovej kategórii **15 – 64 rokov** bol takmer na rovnakej úrovni (index 2011/2006 99,9) a v roku 2011 táto veková kategória na celkovom počte obyvateľov mala podiel **70,76%**. Vývoj podielu obyvateľov vo veku **65 a viac rokov** v sledovanom období sa mierne zvýšil (index 2011/2006 105,3) a v roku 2011 sa táto veková kategória na celkovom počte obyvateľov kraja podieľala 11,65%.

Priemerný vek obyvateľov v Košickom kraji v sledovanom období bol nižší (rok 2011 37,69 rokov), ako v priemere za SR (39,05 rokov).

V Košickom kraji z hľadiska **národnostnej štruktúry** prevažuje obyvateľstvo slovenskej národnosti (73%), na druhom mieste je obyvateľstvo hlásiace sa k maďarskej národnosti, ktoré zaznamenalo klesajúci trend pri podiele 7,4%. **Obyvatelia hlásiaci sa k rómskej národnosti** mali v Košickom kraji 4,7% podiel na celkovom počte obyvateľov kraja. Aj napriek tomu, že obyvatelia rómskej národnosti sa hlásia aj k iným národnostiam, zaznamenávame stúpajúci podiel tejto skupiny obyvateľov. **Riešenie inkluzie marginalizovaných skupín obyvateľov a vytváranie pracovných miest pre znižovanie dlhodobej nezamestnanosti je dlhodobým a významným problémom Košického kraja.**

Hodnotenie vývoja v oblasti ľudských zdrojov v nadväznosti na Národnú stratégiu regionálneho rozvoja SR (podľa usmernenia MDVRR SR):

1. Ciele a priority samosprávneho kraja rozpracované v PHSR v tejto oblasti:

Demografický vývoj – najmä prirodzené prírastky a migráciu v pozitívnom alebo negatívnom zmysle v značnej miere **ovplyvňuje hospodárska situácia, zamestnanosť, nezamestnanosť, pracovné príležitosti, mzdový vývoj.** V PHSR KSK je táto problematika rozpracovaná **v špecifickom ciele 4: zmiernenie disparít na regionálnej úrovni v oblasti ľudských zdrojov**, v rámci ktorého sú zadefinované priority: **zvyšovanie zamestnanosti, podpora sociálnej inkluzie, podpora rodinnej politiky.**

V rámci tohto špecifického cieľa sa pri hodnotení plnenia PHSR v nadväznosti na priority a aktivity kraja vyhodnocuje vývoj viacerých indikátorov, ktoré sa vzťahujú aj na oblasť zamestnanosti, nezamestnanosti, sociálnej inkluzie i pohybu obyvateľov.

Hlavnou príčinou disparít v tejto oblasti je skutočnosť, že časť pracovnej sily je postupne vytláčaná z trhu práce, pretože ju trh práce nepotrebuje, je nadbytočná (najmä nekvalifikovaná pracovná sila, ktorú z pracovných pozícií vytláča stredoškolsky vzdelaná pracovná sila a tú zas vysokoškolsky vzdelaná pracovná sila). Pomer ukazovateľov počtu nezamestnaných k počtu voľných pracovných miest je minimálne 10:1 a v niektorých okresoch KSK aj oveľa viac, čo potvrdzuje toto tvrdenie. Aktívne politiky trhu práce nerešpektujú tento fakt a snažia sa túto pracovnú silu umiestniť na trhu práce za každú cenu cestou verejných grantov. Takto vytvorené pracovné miesta však nemajú trvalú udržateľnosť a existujú len dovtedy, kým je podnikateľ „uplácany“ verejnými grantmi na udržanie takéhoto nepotrebného pracovného miesta (ak by miesto bolo potrebné, vzniklo a udržalo by sa na trhu práce aj bez verejného grantu). To len zastiera a konzervuje nepriaznivú situáciu v tejto oblasti, aj keď je to samozrejme lepšie, ako nerobiť nič. Reálne možnosti verejných grantov sú však postupne obmedzované vzhľadom na napätosť verejných rozpočtov a neustále narastajúci počet nepotrebných pracovnej sily. Preto hlavným cieľom KSK v tejto oblasti je nájsť odpoveď na otázku: **„Aké dôstojné uplatnenie nájsť pre pracovnú silu, ktorú trh práce vylúčil, pretože ju nepotrebuje a predísť tak nevyhnutným sociálnym výbuchom?“**. Pravdepodobne nikde vo svete neexistuje uspokojivá odpoveď na túto otázku, pretože jej riešenie doteraz v dejinách skončilo buď dvoma svetovými vojnami alebo revolúciami socialistického typu.

Druhým hlavným cieľom KSK v tejto oblasti je **snaha udržať čo možno najväčšiu masu pracovnej sily na trhu práce, aby nebola z trhu práce vytlačená.** Na dosiahnutie tohto cieľa má KSK stanovené dve priority: **1. Rozvoj IT sektora a 2. Rozvoj kreatívnej ekonomiky.**

2. Aké iné opatrenia (dokumenty, koncepcie) má kraj schválené (aké sa pripravujú) na zmiernenie resp. zvrátenie negatívnych demografických ukazovateľov:

Košický kraj má pomerne priaznivú vekovú štruktúru obyvateľstva (s výnimkou niektorých okresov, napr. Sobrance) a vyšší prirodzený prírastok, ako priemer SR.

Problémom KSK je pomerne vysoký podiel neprispôsobivých občanov a ich sociálna inklúzia. Nízka vzdelanostná úroveň obyvateľov rómskej národnosti a nedostatok pracovných príležitostí pre osoby s nižším vzdelaním ovplyvňuje vysokú dlhodobú nezamestnanosť. Dochádza k strate pracovných návykov a problémom pri umiestnení na trhu práce. Tento problém výraznejšie vystupuje najmä v okresoch Spišská Nová Ves, Gelnica, Rožňava a Košice-okolie.

KSK má v PHSR v **špecifickom celi 4** – zmiernenie disparít na regionálnej úrovni **v oblasti ľudských zdrojov opatrenia zamerané na podporu sociálnej inklúzie**, podporu vytvárania rovnosti príležitostí na trhu práce a podporu integrácie znevýhodnených skupín na trh práce s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity. **Indikátory** sú: podiel obyvateľov žijúcich v rómskych osídleniach, podiel uchádzačov o zamestnanie bez vzdelania a podiel uchádzačov o zamestnanie so základným vzdelaním a ďalšie, ktoré nadväzujú na jednotlivé opatrenia.

Na zmiernenie negatívnych trendov, komplexné identifikovanie problémov a stanovenie stratégie KSK podal projektovú žiadosť **v rámci ROP opatrenie 4.1.d. na vypracovanie „Stratégie na zmiernenie sociálnej exklúzie v Košickom kraji“**. Hlavnými výstupmi stratégie budú: analýza počtu deklasovaných skupín obyvateľov v Košickom kraji, návrh ukazovateľa pre meranie úrovne deklasovania skupín obyvateľov, analýza historických modelov spoločenskej kontroly verejnej moci s dôrazom na zabezpečenie sociálnych práv, analýza dôsledkov historických riešení v spoločnosti pri rastúcej nerovnosti v prerozdeľovaní bohatstva, návrh funkčného modelu možného usporiadania spoločenstva deklasovaných skupín obyvateľov v Košickom kraji. Projektová žiadosť je v štádiu hodnotenia. Druhou stratégiou v tejto oblasti v rámci opatrenia ROP 4.1.d. je **„Stratégia podpory rozvoja dobrovoľníctva v Košickom kraji“**, v rámci ktorej budú na základe analýzy navrhnuté stratégie podpory rozvoja dobrovoľníctva na konkrétnom území (v mikroregióne). Tretou stratégiou je **„Stratégia zvýšenia zamestnatel'nosti prostredníctvom celoživotného vzdelávania v Košickom kraji“**, výstupom ktorej majú byť profily "ideálneho zamestnanca" (zručností, ktoré požaduje trh práce) pre jednotlivé typové skupiny nezamestnaných.

Pre naplnenie priorít č. 1. a 2. z druhého hlavného cieľa KSK sú podané žiadosti na spracovanie ďalších stratégií v rámci ROP 4.1.d a to **„Regionálna inovačná stratégia Košického kraja 2013-2020“**, ktorá ako strategický dokument druhej generácie má za cieľ naplniť víziu KSK v sektore inovácií a významným spôsobom zjednotiť regionálnych aktérov z akademického verejného a podnikateľského sektora pri prechode z nízko-nákladovej industriálnej ekonomiky na inovatívnu post-industriálnu ekonomiku hnanú inováciami. Ďalej je to **„Štúdia stabilizácie a rozvoja regionálneho trhu práce v IT sektore v Košickom kraji“** v rámci ktorej chceme navrhnuť proces vytvorenia edukačnej bázy v oblasti IT, ktorá by svojím charakterom bola komplementárna existujúcej štruktúre pracovného trhu postavenej prevažne na absolventoch vysokých škôl. Momentálne je hlavným problémom neexistencie dostatočného počtu stredoškolsky vzdelanej populácie dilemma „titul alebo zamestnanie“. Drvivá väčšina populácie rieši túto dilemu voľbou titulu, často aj za cenu voľby nevhodného a trhovo menej požadovaného študijného odboru. Táto dilema sa dá vyriešiť špecifickým národne uznaným a regionálne podporovaným programom „dovzdelávania“ stredoškolsky vzdelanej pracovnej sily. Ďalšou stratégiou sú **„Expertné štúdie a stratégie pre rozvoj kreatívnej ekonomiky Košického kraja“**. Štúdie poskytnú kvalitné analytické podklady a navrhnu účinné opatrenia a kooperačné modely, prostredníctvom ktorých sa vytvoria podmienky pre rozvoj kreatívnej ekonomiky v Košickom kraji.

3. Ktorý z vyššie uvedených ukazovateľov (č. 1 – 12) VÚC sleduje a vyhodnocuje v dlhodobom časovom horizonte (v PHSR, príp. v inom strategickom dokumente):

Ukazovatele tvoriace sociálny profil a ľudské zdroje KSK pravidelne vyhodnocuje v rámci hodnotenia plnenia, resp. aktualizácie PHSR kraja. Aktualizovali sme Profil kraja v rámci 3. aktualizácie PHSR v júni 2011, spracovali sme podrobnú sociálno-ekonomickú analýzu, v rámci ktorej je samostatná kapitola zameraná na **hodnotenie demografických trendov v kraji**. Vývoj indikátorov sme hodnotili aj pri spracovaní ďalších strategických dokumentov (napr. Investičný profil KSK, Koncepcia rozvoja sociálnych služieb v Košickom kraji na roky 2007 – 2013, Koncepcia rozvoja odborného vzdelávania na školách v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK, Priority zdravotnej politiky pre KSK na obdobie 2012 – 2015 a v ďalších).

V oblasti demografického vývoja v PHSR v rámci špecifického cieľa 4 hodnotíme indikátory: podiel ekonomicky aktívneho obyvateľstva, hrubá miera sobášnosti, priemerná dĺžka trvania manželstva, index rozvodovosti, hrubá miera živonarodenosti, hrubá miera pôrodnosti a i.

Trh práce a sociálne štatistiky							
		2006	2007	2008	2009	2010	2011
13.	Miera zamestnanosti (20-64, VZPS, %)	57,6	58,9	61,5	61,3	58,7	58,2
14.	Miera nezamestnanosti (VZPS, v %)	20,3	15,9	13,5	15,5	18,3	19,6
15.	Miera dlhodobej nezamestnanosti (VZPS, v %)	10,2	8,5	7,6	9,5	10,7	11,3
16.	Priemerná hrubá nominálna mesačná mzda (v €)	662	713	756	772	792	848
17.	Čisté peňažné príjmy (v €)	269,57	304,87	340,95	331,15	322,07	330,44
18.	Výdavky domácností (v €)	262,56	279,93	305,26	308,38	286,55	292,18
19.	Osoby v hmotnej núdzi (v %)	5,9	5,2	4,5	5,3	5,5	5,4
20.	Miera rizika chudoby – 60% mediánu (v %)	13,0	11,9	11,2	10,9	12,7	13,5

V Košickom kraji **miera zamestnanosti v kategórii 15 – 64 roční** dosiahla 52,9% a bola podstatne **nižšia** ako v priemere za SR (59,5%). Miera zamestnanosti v kraji však v rokoch 2006 – 2011 mala mierne rýchlejší trend (index 102,7), ako v priemere za SR (index 100,2). Napriek tomu **Košický kraj výrazne zaostáva za cieľom stanoveným v stratégii Európa 2020 dosiahnuť 75% zamestnanosť do roku 2020**. Miera zamestnanosti vo vekovej **kategórii 20 – 64** (podľa VZPS – výberové zisťovanie pracovných síl) **v Košickom kraji dosiahla 58,2%**.

Miera nezamestnanosti podľa VZPS v Košickom kraji ku koncu roka 2011 dosiahla 19,6% a bola vyššia ako v priemere za SR (13,5%). Z hľadiska veku najviac uchádzačov o zamestnanie bolo vo vekovej kategórii 35 – 49 roční (25 399 osôb, t.j. 33,8% z počtu uchádzačov o zamestnanie (UoZ).

Miera evidovanej nezamestnanosti má v Košickom kraji najmä od roku 2009 stúpajúci trend. Ku koncu roka 2011 dosiahla 18,76% (SR 13,6%). Vyššia miera nezamestnanosti ako krajský priemer bola v okresoch Rožňava (28,7%), Trebišov (26,9%), Košice-okolie (22,9%) a Sobrance (22,3%). Miera evidovanej **nezamestnanosti** sa v Košickom kraji **k 31. 12. 2012 zvýšila na 19,58%** (SR 14,4%). Vyššia ako krajský priemer bola **v okresoch Rožňava (29%), Trebišov (26,85%), Sobrance (26,3%), Košice-okolie (24,6%), Gelnica (24,1%)**. Ku koncu januára 2013 miera evidovanej nezamestnanosti v Košickom kraji dosiahla 19,3% (SR 14,8%), v rámci kraja najvyššia bola v okrese Rožňava (29,67%).

V Košickom kraji pretrvávajú vysoká **dlhodobá nezamestnanosť**. Ku koncu decembra 2012 bolo v evidencii dlhšie ako 12 mesiacov 44 528 nezamestnaných, t.j. 57,5% z celkového počtu uchádzačov o zamestnanie. Tento počet sa ku koncu **januára 2013 zvýšil na 44 688** evidovaných nezamestnaných.

Priaznivo sa vyvíjala **priemerná nominálna mesačná mzda**, ktorá v kraji ku koncu roka 2011 dosiahla **848 Eur**, bola však **nižšia ako priemer SR o 5 Eur**. Evidentné sú výrazné disparity v priemernej mesačnej mzde v rámci Košického kraja, keď napr. v okrese Košice II dosiahla výšku **1 000 Eur**, ale **v okrese Gelnica iba 598 Eur**. Z hľadiska odvetvovej štruktúry **najvyššia nominálna mesačná mzda bola v odvetviach informácií a komunikácií (1 521 Eur)**, finančných a poisťovacích činností (1 250 Eur) a dodávkach elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu (1 246 Eur). Najnižšia bola v ubytovacích a stravovacích službách (493 Eur) a administratívnych a podporných službách (651 Eur).

Čisté peňažné príjmy obyvateľstva ku koncu roka 2011 dosiahli 340 Eur, v hodnotenom období mali pozitívny vývoj, keď v roku 2011 oproti roku 2006 vzrástli o 22,6% (najvyššie čisté peňažné príjmy sa dosiahli v roku 2008 vo výške 341 Eur). **Čisté peňažné výdavky** dosiahli 292 Eur a v porovnaní s rokom 2006 vzrástli o 11,3%. Najvyššiu úroveň od roku 2006 dosiahli výdavky v roku 2009 a boli vo výške 308 Eur.

Podiel osôb v hmotnej núdzi z celkového počtu obyvateľov v hodnotenom období mierne preyšoval 5% (v roku 2011 bol počet poberateľov 42 459, podiel z počtu obyvateľov kraja 5,4%). Najviac poberateľov dávok bol v okrese Trebišov (8 111), Michalovce (6 319), Košice-okolie (6 298). V Košickom kraji **stúpala miera rizika chudoby**, a to najmä od roku 2009 (10,9%) na **13,5% v roku 2011**. Košický kraj v tomto ukazovateli každoročne preyšoval priemer za SR, ktorý sa pohyboval v rozmedzí 10,5 – 13,0 %.

Hodnotenie vývoja v oblasti trhu práce a sociálnych štatistík v nadväznosti na Národnú stratégiu regionálneho rozvoja SR (podľa usmernenia MDVRR SR):

1. Má samosprávny kraj stanovené v PHSR, príp. iných strategických dokumentoch uvedené ukazovatele (13 – 20), ktoré dlhodobo sleduje a vyhodnocuje:

V PHSR KSK je problematika trhu práce a sociálneho vývoja podchytená v špecifickom ciele 4: **zmiernenie disparít na regionálnej úrovni v oblasti ľudských zdrojov**, v rámci ktorého sa realizujú **priority** a konkrétne aktivity na zvyšovanie zamestnanosti, riešenie nezamestnanosti, podporu sociálnej inklúzie a na podporu rodinnej politiky. **Cieľom priority na zvyšovanie zamestnanosti** je podpora aktívnej politiky trhu práce, prevencia dlhodobej nezamestnanosti a integrácia znevýhodnených skupín na trh práce. **Priorita na podporu sociálnej inklúzie** je zameraná na riešenie problematiky sociálnej vylúčenosti s osobitným zreteľom na marginalizované skupiny obyvateľstva. **Cieľom podpory rodinnej politiky** je vytvorenie vhodných podmienok pre podporu a ochranu rodiny a efektívne zladenie rodinného a pracovného života.

Opatrenia nadväzujúce na priority PHSR: podpora programov v oblasti podpory zamestnanosti a riešenia nezamestnanosti a dlhodobej nezamestnanosti s cieľom postupnej realizácie plnej zamestnanosti; podpora tvorby pracovných miest prostredníctvom rozvoja podnikania; podpora sociálnej inklúzie prostredníctvom rozvoja sociálnych služieb a opatrení sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately a zdravotníckych služieb s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity; podpora vytvárania rovnosti príležitostí v prístupe na trh práce a podpora integrácie znevýhodnených skupín na trh práce s osobitným zreteľom na marginalizované rómske komunity; definovanie základnej úlohy, ktorá sa od rodiny očakáva, ochrana tradičnej manželskej rodiny; podpora programov na zvyšovanie pôrodnosti.

V PHSR sa z vyššie uvedených indikátorov v rámci sociálneho profilu a ľudských zdrojov (č. 13 – 20) hodnotia **indikátory: miera nezamestnanosti, podiel dlhodobo**

nezamestnaných uchádzačov o zamestnanie a ďalších 24 indikátorov, ktoré nadväzujú na jednotlivé opatrenia.

V rámci **3. aktualizácie PHSR** a zosúladenia s NSRR bola **prioritná oblasť NSRR „Zamestnanosť“** rozpracovaná v PHSR KSK do **priorít: zamestnanosť strednej vrstvy obyvateľov a zamestnanosť deklasovaných obyvateľov.**

V súvislosti s kompetenciami samosprávneho kraja je potrebné podotknúť, že **politika zamestnanosti je plne v kompetencii Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR**, ktorá sa realizuje aj prostredníctvom úradov práce. KSK participuje na ovplyvňovaní vývoja na trhu práce svojim zástupcami vo výboroch zamestnanosti na úradoch práce. Taktiež v komisii regionálneho rozvoja (komisia Zastupiteľstva KSK) sú aj zástupcovia úradov práce, prostredníctvom ktorých získavame informácie resp. informujeme o opatreniach KSK. Jediný priamy nástroj KSK na ovplyvňovanie trhu práce z hľadiska zamestnanosti je **školská politika KSK.**

Košický samosprávny kraj komunikuje s univerzitami s cieľom stimulovať inovácie. **KSK je členom klastra IT Valley a Klastra automatizačnej techniky a robotiky z.p.o. Košice.** Prostredníctvom klastrovej politiky na úrovni VÚC stimuluje rast zamestnanosti.

V rámci projektu Košice – EHMK 2013 realizujeme **program Terra Incognita.** Prostredníctvom tohto nástroja a generovaním produktov v oblasti kultúry a cestovného ruchu podporujeme vytváranie pracovných miest a rast zamestnanosti najmä v segmente cestovného ruchu.

V nadväznosti na ROP, opatrenie 4.1.d. KSK podal projektovú žiadosť na vypracovanie sektorovej **„Stratégie zvýšenia zamestnanosti prostredníctvom celoživotného vzdelávania v Košickom kraji“.** Projektová žiadosť je v etape posudzovania.

2. Ktoré sektory hospodárstva (ktoré podniky) v Košickom kraji sú potenciálne ohrozené, resp. kde sa perspektívne črtá rozvoj a vyššia zamestnanosť:

Ohrozené podniky (odvetvia):

Potenciálne ohrozené sú v Košickom kraji tie odvetvia, ktoré sú **energeticky intenzívne** a majú **silnú volatilitu na globálny rast energetických a materiálových komodít** a ktoré sú **postupne zaťažované nákladmi na emisie** v dôsledku uplatňovania emisnej politiky EÚ.

- **Metalurgia:** Špecifickým príkladom ohrozeného podniku v KSK v poslednom období bol strategický podnik **U.S.Steel**, kde existovala hrozba predaja podniku s rizikom odstavenia hutníckej časti výroby, v ktorej je zamestnaných cca 6 – 7 tis. zamestnancov. Malo by to dopad aj na zamestnanosť v nadväzujúcich odvetviach, napr. na železničnú dopravu (Cargo) – dovoz rudy a uhlia. U.S.Steel je významný zamestnávateľ v Košickom kraji, ktorý súčasne **ovplyvňuje úroveň dosahovaných ekonomických ukazovateľov kraja** (hrubý domáci produkt, pridaná hodnota, priemerná nominálna mesačná mzda, priame zahraničné investície, miera zamestnanosti a ďalšie).
- **Energetika:** Za potenciálne veľké riziko považujeme odstávku energetických blokov EVO vo Vojanoch resp. ich danie do studenej rezervy s následným poklesom zamestnanosti v tomto veľkom energetickom podniku.
- **Železnice:** Konsolidácia ŽSR - Cargo a hrozba prepúšťania zamestnancov.
- **Stavebníctvo:** Odvetvie prostredníctvom silných stavebných firiem sídliačich v kraji trvalo patrí medzi dôležité odvetvia hospodárstva Košického kraja. Poklesom investičnej výstavby po roku 2009, ktoré pretrváva až doteraz, došlo k dramatickému zníženiu objemu vykonaných stavebných prác a tým aj k úbytku pracovných miest a znižovaniu počtu zamestnancov u veľkých, ale aj menších stavebných firiem.
- **Verejný sektor:** V KSK je pomerne veľký počet malých obcí, kde sú prevádzkované základné školy; za predpokladu chystanej konsolidácie sústavy škôl je treba počítať s úbytkom pracovných miest v školstve.

Perspektívne odvetvia:

- **IKT priemysel:** Za priaznivých okolností je tu potenciál rastu z terajších 6 tis. na 10 tis. pracovných miest na plný pracovný úväzok najmä ak sa podarí etablovať avizovanú investíciu IT RWE, ďalší rozvoj IT-T systém, IT IBM, IT NESS.
- **Automobilový priemysel:** Príchod strategickkej automobilky (hovorí sa o záujme BMW), by znamenal vytvorenie niekoľko tisíc nových pracovných miest v samotnej automobilke, ale i v subdodávateľskej sieti, ktorá tu je, alebo príde za automobilkou.
- **Logistika:** Potenciál vidíme v logistickom priemysle. Podľa spracovaných analýz, Košice majú unikátnu príležitosť stať sa – za predpokladu podpory štátu a EÚ fondov, významným tri-modálnym koridorom (železnice – klasický a širokorozchodný rozchod, diaľnica, letisko), keby sa v blízkosti medzinárodného letiska Košice v lokalite Bočiar pre strategických investorov vybudoval Globálny logistický industriálny park (GLIP), systém Entry point (z oblasti logistiky a ľahkého spracovateľského priemyslu). V prípade realizácie takéhoto projektu je možné v košickej aglomerácii vytvoriť niekoľko tisíc nových trvale udržateľných nízko, ale i vysokokvalifikovaných pracovných miest.
- **Stavebníctvo:** Sektor stavebníctva okrem veľkých infraštruktúrnych diel je v blízkej budúcnosti spojený s energetickou efektívnosťou budov a s integrovaným využívaním obnoviteľných zdrojov energie. Podľa našich analýz, ak by sa zabezpečila ako pilot regionálna systémová podpora v tejto oblasti (zateplovanie bytového fondu a verejných budov v kombinácii technológiami obnoviteľných zdrojov energie – tepelné čerpadlá, solárne panely, ale aj rozvoj bioplynových staníc, v horizonte 10 rokov by bolo možné v Košickom kraji vytvoriť potenciálne cca 2000 trvalo udržateľných pracovných miest v oblasti energetiky a 2 – 3 tis. tisíc pracovných miest v oblasti zateplovania.
- **Kreatívna ekonomika:** V spojitosti s Košicami – Európskym hlavným mestom kultúry je potenciálne možné počítať s niekoľkými stovkami nových pracovných miest vo väzbe na cestovný ruch, služby, kultúru.
- **Služby:** Podporou sektoru služieb najmä v oblasti retailu, vypracovaním retailových stratégií podľa vzoru Anglicka a Škótska je možné v kraji vytvoriť väčší počet nových pracovných miest na plný alebo čiastočný úväzok, pre mladých ľudí, ako aj ľudí s nižším vzdelaním, ale i vysokokvalifikovaných pracovných miest. Dobré a kvalifikovane rozvíjaná retailová sieť umožní vytvoriť podmienky pre rozvoj domácich malých a stredných podnikov v spracovateľskom, potravinárskom, textilom a kreatívnom priemysle.
- **Využitie nerastných surovín:** Ak sa podarí domácim a medzinárodným výskumným pracoviskám na TUKE a SAV priemyselne zvládnuť technológiu výroby horčička z magnezitu pre automobilový priemysel, otvorí sa tu príležitosť pre vytvorenie niekoľko tisíc pracovných miest v ťažobnom a v spracovateľskom priemysle, ako aj u subdodávateľov automobilového priemyslu a výrobcov batérií pre elektromobily najmä v Košickom a Banskobystrickom kraji. To isté sa týka aj využitia suroviny mastenca (Gemerská Poloma, okres Rožňava) tak, aby sa nielen ťažil, ale v kraji aj spracovával v miestne lokalizovaných podnikoch pre polygrafický, kozmetický, elektrotechnický a plastikársky priemysel.
- **Potravinársky – spracovateľský priemysel:** Podpora odvetvia najmä na báze poľnohospodárskej produkcie Východoslovenskej nížiny (okres Trebišov, Michalovce) v nadväznosti na rozvoj trhov by znamenala vytvorenie nových pracovných miest na báze využitia poľnohospodárskeho potenciálu územia a rozvoja spracovateľského priemyslu v okresoch s vysokou mierou nezamestnanosti aj pre obyvateľov s nižšou kvalifikáciou.
- **Rozvoj klastrov a subdodávateľských sietí:** Slovensko a Košický kraj potrebuje mať národnú kvalitnú klastrovú a subdodávateľskú sieť malých stredných podnikov spolupracujúcu s globálnymi firmami. Ako príklad uvádzame subdodávateľskú sieť

výrobcu kompresorov Embraco Slovakia v Spišskej Novej Vsi. Jej systematickou podporou vo vybraných odvetviach ekonomiky (automobilový priemysel, biomedicína, automatizácia a robotika, IKT a OZE, napr. výroba tepelných čerpadiel) sa vytvoria podmienky pre rast trvalej zamestnanosti a vytváranie stoviek nových pracovných miest.

Školstvo, veda, výskum							
		2006	2007	2008	2009	2010	2011
21.	Výdavky na vedu a výskum (v tis. €)	26 222	28 288	26 922	26 903	35 113	40 452
22.	Podiel vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov vo veku 30 -34 rokov (v %)	-	-	-	-	-	26,25
23.	Počet materských škôl (spolu)	454	449	442	443	440	438
24.	Počet základných škôl (spolu)	328	322	320	319	318	317
25.	Počet stredných odborných škôl (spolu, od roku 2008)	x	x	71	69	67	60
26.	Počet gymnázií (spolu, od 2008)	x	x	37	36	36	36
27.	Počet vysokých škôl (spolu)	x	x	4	4	4	4

Výskum a vývoj, univerzity, počet študentov:

Výdavky na vedu a výskum spolu v Košickom kraji v roku 2011 dosiahli objem 62 239 tis. Eur a na výdavkoch SR sa kraj podieľal 13,3%. Kapitálové výdavky sa na výdavkoch spolu v kraji podieľali 35%. V porovnaní s rokom 2006 mali rastúci trend (index 2011/2006 644,6). Z kapitálových výdavkov v Košickom kraji smerovalo najviac do technických vied (30 763 tis. Eur, t.j. 49,4%). Na 2. a 3. mieste boli prírodné vedy (15,9%) a spoločenské vedy (14,5%).

Bežné výdavky v Košickom kraji v roku 2011 dosiahli objem 40 452 tis. Eur a v porovnaní s rokom 2006 mali rastúci trend (index 2011/2006 154,3). Na bežných výdavkoch na výskum a vývoj v SR sa kraj v roku 2011 podieľal 10,8%. Z objemu výdavkov v Košickom kraji prevažovali bežné výdavky na základný výskum, tento podiel predstavoval 27 020 tis. Eur, t.j. 66,8%. Na aplikovaný výskum bola smerovaná podstatne nižšia čiastka v objeme 6 034 tis. Eur, t.j. 14,9% a na vývoj 7 398 tis. Eur, t.j. 18,3%. Priaznivejšie využitie výdavkov bolo v rámci SR, keď na aplikovaný výskum a vývoj bolo spolu smerovaných 53% zdrojov. Podiel objemu prostriedkov určený na výskum a vývoj z HDP je nízky (v roku 2009 v Košickom kraji predstavoval 0,414%) a nevytvára podmienky pre plnenie cieľa stanoveného v stratégii Európa 2020.

Vo výskume a vývoji v Košickom kraji ku koncu roka 2011 pracovalo 3 413 výskumníkov s VŠ vzdelaním, oproti roku 2006 sa ich počet zvýšil o 30%, kraj sa na počte výskumníkov SR podieľal 14,1%.

Ústavy SAV v Košiciach:

Ústav experimentálnej fyziky SAV, Ústav geotechniky, Neurobiologický ústav, Parazitologický ústav, Ústav fyziológie hospodárskych zvierat, Spoločensko-vedný ústav a Ústav materiálového výskumu SAV. Výskumné a vývojové centrá plnia dôležitú funkciu podpory transferu technológií a inovácií do podnikateľskej sféry s cieľom posilniť ich konkurencieschopnosť.

Vysoké školy v Košickom kraji:

Technická univerzita s 9 fakultami (TUKE), Univerzita P. J. Šafárika (UPJŠ) s 5 fakultami, Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie (UVL) a 1 súkromná vysoká škola Vysoká škola bezpečnostného manažérstva spolu so 17 fakultami (v kraji sú umiestnené aj

fakulty ďalších VŠ) Košice: Podnikovohospodárska fakulta EU Bratislava; Michalovce: Podnikovohospodárska fakulta EU Bratislava, Masmediálna a Zdravotná fakulta Trnavská univerzita; Trebišov: pobočka Filozofickej fakulty Prešovská univerzita; Spišská Nová Ves: Fakulta zdravotníctva a sociálnej práce Trnavská univerzita, Ekonomická fakulta Univerzita Mateja Bela Banská Bystrica a Fakulta sociálnych vied Univerzita K.F. Nitra; Rožňava: Prírodovedecká fakulta UPJŠ, detašované pracovisko.

Univerzity resp. ústavy SAV sú v kraji zriaďovateľmi **centier excelentnosti**. V Košickom kraji je zriadených 17 centier (sú vymenované v Profile KSK, 3. aktualizácia PHSR 06/2011). Majú prispieť k zrýchleniu prenosu poznatkov z výskumu a vývoja do praxe a tým aj k zvyšovaniu konkurencieschopnosti firiem. Majú moderné prístrojové a vysoko odborné personálne vybavenie.

V Košickom kraji sú vytvorené **kompetenčné centrá** – sú nástrojom spolupráce medzi akademickou sférou, priemyslom a verejným sektorom a výskumno-vývojové centrá.
Kompetenčné centrá v KSK:

- **Kompetenčné centrum znalostných technológií pre inovácie produkčných systémov v priemysle a službách** (TUKE). Predstavuje integrovanú sieť špičkových spoločných výskumných a vývojových laboratórií garantovaných daným pracoviskom akademického výskumu a príslušnou komerčnou firmou.
- **Softvérové kompetenčné centrum** – KC-CELUM, nositeľ UPJŠ. Spoločnosť Celum je jednou z prvých celosvetovo pôsobiacich softvérových firiem, ktorá bude v regióne Košického kraja vykonávať výskum a vývoj, nie iba rutinnú softvérovú podporu pre materskú firmu.
- **Kompetenčné centrum pre biomodulátory a výživové doplnky – Probiotech** (Ústav fyziológie hospodárskych zvierat SAV). Aplikovaný výskum je zameraný na uplatnenie nových a efektívnejších postupov v prevencii srdcovo-cievnych a nádorových chorôb s využitím probiotických mikroorganizmov a naturálnych bioaktívnych látok.
- **Kompetenčné centrum pre priemyselný výskum a vývoj v oblasti ľahkých kovov a kompozitov** (Hutnícka fakulta TUKE s Lekárskou fakultou UPJŠ).

Výskumné centrá v KSK:

- **VUKONZE** – centrum výskumu účinnosti integrácie kombinovaných systémov obnoviteľných zdrojov energie; Úlohou celouniverzitného sieťového výskumného a vývojového pracoviska VUKONZE je výrazne zlepšiť interakciu a dopady akademického výskumu realizovaného na TUKE na inovačné potreby spoločenskej a hospodárskej praxe v oblasti rozvoja obnoviteľných zdrojov energií a energetickej efektívnosti budov v kontexte slovenskej a európskej inovačnej stratégie v oblasti zelených technológií a boja proti klimatickým zmenám. Je formované integrovanou sieťou 13 výskumných a vývojových laboratórií resp. pracovísk v rámci 6 fakúlt TUKE a Ústavu materiálového výskumu SAV Košice.
- **SVVIC – Spoločné výskumno-vývojové a inovačné centrum** pre využitie v zefektívňovaní tepelného spracovania surovín. Úlohou SVVIC je poskytnutie spoločnej výskumno-vývojovej a technologickej základne ako záruky dlhodobého rozvoja vzájomnej spolupráce TUKE s podnikovou praxou v oblasti nových pokročilých technológií, v oblasti domácej surovínovej základne.
- **Brokerské centrum leteckej dopravy pre transfer technológií** a znalostí v oblasti dopravy a dopravnej infraštruktúry (TUKE je partner, predkladateľ projektu je Žilinská univerzita Žilina).

Vedecko-technologické centrá a parky a high technologické zóny s technologickými centrami; Rozpracované univerzitné vedecké parky v Košiciach:

- **TECHNICOM, Technická univerzita Košice** – pre inovačné aplikácie s podporou znalostných technológií, predpokladaný termín dokončenia 06/2015.

- **Medipark Košice – Vedecký park na UPJŠ** – projekt zastrešujú Lekárska a Prírodovedecká fakulta UPJŠ v spolupráci s Neurobiologickým ústavom SAV, Univerzitou veterinárskeho lekárstva a farmácie a Technickou univerzitou v Košiciach; cieľom je vytvoriť pre budúce obdobie integrovanú platformu na uplatnenie výsledkov vedeckých výskumov v praxi, ktoré sú generované centrami excelentnosti etablovanými na fakultách UPJŠ a ústavoch SAV; predpokladaný termín dokončenia 06/2015.
- **Pripravované projekty pre hi-tech firmy vo fáze zrelosti:** 1. Projekt Technologický park – Hi-tech village Kechnec (bude tvoriť multifunkčný komplex pre podporu rozvoja etablovaných inovatívnych firiem s väzbou na vedecké parky Technicom a Medipark); 2. projekt Regionálne multifunkčné centrum KSK a Regionálne vzdelávacie a demonštračné centrum pre zelenú ekonomiku (cieľom je poskytnúť priestory a podporné vzdelávacie a marketingové služby vr. služieb prototypového centra).

Na **Technickej univerzite** ku koncu roka 2012 študovalo **10 197 študentov** denného štúdia, na **UPJŠ 6 339 študentov** a na **Univerzite veterinárskeho lekárstva a farmácie 1 711 študentov**. V roku 2011 bolo v kraji spolu **9 349 absolventov** (denné štúdium 6 993 absolventov), oproti roku 2008 sa počet absolventov zvýšil o 43%.

Podiel vysokoškolsky vzdelaných obyvateľov vo veku 30 – 34 rokov v Košickom kraji dosiahol 26,3%. Celoslovenský priemer 27% výrazne ovplyvňuje Bratislavský kraj až 42,7% podielom vysokoškolsky vzdelaných osôb vo veku 30 – 34 rokov, ostatné kraje boli pod priemerom SR. Táto situácia je spôsobená **aj odchodom vysokoškolsky vzdelaných mladých ľudí za lepšími pracovnými príležitosťami s vyšším mzdovým ohodnotením**, najmä do Bratislavského kraja, ale aj mimo SR.

Stredné školy, počet žiakov:

Počet škôl i počet žiakov v Košickom kraji má klesajúci trend. Tento súvisí s demografickým vývojom a postupným **znižovaním predproduktívnej zložky obyvateľstva**, čo sa odráža v následnej racionalizácii siete škôl a školských zariadení. Počet stredných odborných škôl v Košickom kraji sa od roku 2008 znížil o 11 škôl (štátnych) na 60 škôl, z tohto počtu je 46 štátnych škôl, ostatné sú súkromné, alebo cirkevné. V rámci denného štúdia SOŠ v roku 2011 navštevovalo 22 519 žiakov (oproti roku 2008 pokles o 3 707 žiakov). V kraji je 36 gymnázií (oproti roku 2008 zníženie o 1 školu), z toho štátnych 23. Škôl s bilingválnym vyučovaním je 7, z toho s anglickým jazykom 5. Gymnázia v roku 2011 v rámci denného štúdia navštevovalo 12 827 žiakov, oproti roku 2008 sa ich počet znížil o 1 894 žiakov (pokles o 13%). Opačný trend vo vývoji počtu žiakov je na konzervatóriách, keď 4 konzervatória v roku 2011 navštevovalo 864 žiakov a ich počet oproti roku 2008 sa zvýšil o 72%.

V zriaďovateľskej pôsobnosti KSK v školskom roku 2012/2013 funguje spolu 65 škôl s právnou subjektivitou. Medzi nimi je 19 gymnázií, 2 konzervatória, 2 spojené školy a 42 stredných odborných škôl, ku ktorým patrí 6 obchodných akadémií, 2 hotelové akadémie, 4 stredné priemyselné školy, 1 technická akadémia, 4 stredné zdravotnícke školy, 1 škola úžitkového výtvarníctva a 24 stredných odborných škôl. KSK je aj zriaďovateľom dvoch jazykových škôl. V školskom roku 2012/2013 došlo k poklesu o cca 1 100 žiakov denného štúdia. Do prvých tried nastúpilo 6 228 žiakov denného štúdia.

Vzhľadom na demografický vývoj a dosahovanie efektivity fungovania škôl KSK bude **pokračovať v procese nastavovania siete odborov na stredných školách v súlade s požiadavkami zamestnávateľov a trhu práce**. Pri viacerých stredných školách sú **zriadené centrá odborného vzdelávania (COV)**. Majú za cieľ **dobře pripravovať absolventov pre trh práce** a aktívnejšie vstupovať aj do oblasti celoživotného vzdelávania.

Budovanie COV v KSK vplynulo z **Koncepcie rozvoja odborného vzdelávania na školách v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK** z roku 2008. Ich poslaním je lepšie prepojenie vzdelávania s požiadavkami trhu práce. Na stredných školách v Košickom kraji je zriadených

10 COV: pre oblasť hotelierstva, obchodu a služieb - SOŠ obchodu a služieb Michalovce; pre elektrotechniku a informatiku - SOŠ technická Michalovce; pre strojárstvo - SPŠ strojnícka Spišská Nová Ves; pre stavebníctvo - SOŠ technická Košice; pre hutníctvo a strojársku výrobu - SOŠ Košice-Šaca; pre informačné a sieťové technológie - SOŠ Košice; pre automobilový priemysel - SOŠ automobilová Košice; pre kadernícke a kozmetické služby - SOŠ Spišská Nová Ves; pre automatizáciu, elektrotechniku a IKT - SPŠ elektrotechnická Košice; drevárske - SOŠ Spišská Nová Ves.

Hodnotenie vývoja v oblasti vzdelávania, vedy a výskumu v nadväznosti na Národnú stratégiu regionálneho rozvoja SR (podľa usmernenia MDVRR SR):

1. Ktorý z ukazovateľov (21 – 27) je sledovaný na úrovni samosprávneho kraja, je rozpracovaný v PHSR, prípadne v iných strategických dokumentoch a aké opatrenia sa realizujú na dosiahnutie stanovených cieľov:

Výdavky na výskum a vývoj sú v PHSR KSK sledované v rámci **špecifického cieľa 6:** zmiernenie disparít na regionálnej úrovni **v oblasti znalostnej ekonomiky**. V PHSR KSK okrem indikátorov nadväzujúcich na opatrenia v oblasti vedomostnej ekonomiky sa sleduje indikátor: objem výdavkov na aplikovaný výskum v KSK.

Priority v oblasti znalostnej ekonomiky v PHSR KSK:

1. podpora výskumu a vývoja v podnikoch,
2. podpora obnovy a budovania technickej infraštruktúry výskumu a vývoja na VŠ a výskumných inštitúciách,
3. podpora využívania rizikového kapitálu pre malé a stredné podniky.

Opatrenia v oblasti znalostnej ekonomiky v PHSR KSK sú: podpora zavádzania inovácií; podpora výstavby a vybavenia hmotnej infraštruktúry; rekonštrukcia alebo výstavba budov vr. vybavenia kancelárskych priestorov a technologických high-tech priestorov pre podnikateľské subjekty; podpora realizácie nových technológií a výrobkov založených na výsledkoch vedy a výskumu; podpora vzniku klastrov za účelom prehĺbenia spolupráce a transfer poznatkov; podpora obnovy a budovania technickej infraštruktúry výskumu a vývoja na VŠ a vo výskumných inštitúciách; podpora obnovy výskumnej a vývojovej infraštruktúry a prístrojového vybavenia na VŠ, výskumných inštitúciách a výskumných centrách; podpora sietí excelentných pracovísk výskumu a vývoja; podpora prenosu poznatkov a technológií získaných výskumom a vývojom; podpora budovania infraštruktúry škôl a modernizácia ich vnútorného vybavenia za účelom zlepšenia podmienok vzdelávacieho procesu; podpora začínajúcich malých a stredných podnikov prostredníctvom využívania záručných schém a prostredníctvom využívania rizikového kapitálu; podpora budovania sietí Business Angels.

V rámci **3. aktualizácie a zosúladienia s NSRR** (rok 2011) bola **1. prioritná oblasť NSRR „Veda, výskum a inovácie“ rozpracovaná v PHSR KSK do nasledovných priorít:**

1. mapovanie regionálneho potenciálu vedy, výskumu a inovácií, 2. príprava ľudských kapacít firiem v regióne pre podporu rozvoja a financovanie inovácií, 3. rozvoj kultúry pro-inovačného prostredia, podpora inovatívnych podnikov a medzinárodnej spolupráce, 4. dobudovanie infraštruktúry pre vedu, výskum a inovácie.

KSK je členom **klastra IT Valley** a združenia „**Klaster automatizačnej techniky a robotiky** z.p.o. Košice“ (06/2010). Klaster IT Valley združuje 24 rôznych firiem pôsobiacich v regióne, ktoré sú zamerané prevažne na informačné technológie. **Cieľom zakladateľov Klastra automatizačnej techniky a robotiky** je koncentrovať rozvojové kapacity a prehľbovať tuzemskú odborovú profiláciu a účasť v medzinárodných zoskupeniach pre oblasť automatizačnej techniky a robotiky.

KSK má vypracovanú a schválenú **Regionálnu inovačnú stratégiu KSK**. V rámci aktualizácie v júni 2012 bola schválená Regionálna inovačná stratégia – analytická časť.

Každoročne sa vypracováva a predkladá na rokovanie Zastupiteľstva KSK správa (vypracovaná v spolupráci s univerzitami) „**Vyhodnotenie inovačných zámerov a inovačných projektov v KSK**“. Vyhodnotenie za rok 2012 bolo spracované a prerokované v Zastupiteľstve KSK v apríli 2013.

KSK pripravuje **novú Regionálnu inovačnú stratégiu**, ktorá bude vypracovaná podľa metodológie **S3 a pôjde o tzv. RIS3** (RIS 3. generácie) v nadväznosti na stratégiu Európa 2020. Má slúžiť na uvedenie inteligentnej **špecializácie do praxe**. Pre KSK sa uvažuje s nasledujúcimi technologickými doménami: IKT, biomedicína a biotechnológie, nano materiály, výrobné technológie, mechatronika a robotika.

KSK v nadväznosti na ROP, opatrenie 4.1.d. podal projektovú žiadosť na vypracovanie „**Štúdie realizovateľnosti Vedecko-technologického parku pre Košický kraj**“. Žiadosť je v etape posudzovania.

Oblasť vzdelávania je v PHSR KSK rozpracovaná v **špecifickom celi 5**: zmiernenie disparít na regionálnej úrovni v oblasti vzdelávania. **Priority sú**: 1. prepojenie systému odborného vzdelávania a prípravy s trhom práce, 2. podpora rozvoja športu. **Opatrenia sú**: premena tradičnej školy na modernú; podpora vysokých škôl, výskumu, vývoja ako motorov rozvoja vedomostnej spoločnosti; podpora celoživotného vzdelávania; zvyšovanie vedomostnej úrovne príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít; zvyšovanie vzdelanostnej úrovne osôb s osobitnými vzdelávacími potrebami; podpora mládežníckeho športu, podpora vrcholového športu; podpora športu pre všetkých; podpora športových podujatí; podpora materiálno-technického zabezpečenia športu.

V rámci 3. aktualizácie PHSR bola prioritná oblasť NSRR „Ľudské zdroje“ v PHSR KSK rozpracovaná do nasledovných **priorít**: 1. podpora odborného vzdelávania, 2. zvyšovanie kvality a modernizácia vzdelávania, 3. vytváranie podmienok pre osobnostný rozvoj detí, žiakov a študentov, 4. podpora celoživotného vzdelávania.

V spolupráci so spoločnosťou T-systems (IKT) pripravujeme modernizáciu stredného školstva tak, aby bolo schopné pripraviť **odborníkov zo stredných škôl pre informačno-komunikačný priemysel**.

Vývoj počtu škôl v Košickom kraji je sledovaný v PHSR KSK v **rámci špecifického cieľa 3**: zmiernenie disparít na regionálnej úrovni v oblasti základnej infraštruktúry. Medzi **priority** patrí: obnova a rozvoj základnej infraštruktúry a **opatrenie**: rekonštrukcia, rozširovanie a modernizácia školských zariadení.

Schválené strategické a koncepčné dokumenty KSK v oblasti školstva za obdobie 2006 – 2012:

1. Racionalizácia siete škôl a školských zariadení:
 - I. etapa – realizácia v školskom roku 2006/2007 (12/2006)
 - II. etapa – realizácia v školskom roku 2007/2008 (12/2007)
2. Riešenie problematiky vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia v podmienkach stredných škôl (02/2007)
3. Koncepcia rozvoja odborného vzdelávania na stredných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK (06/2008)
4. Koncepcia rozvoja športu KSK (12/2007)
5. Koncepcia rozvoja práce s mládežou v KSK (12/2008)
6. Návrh opatrení na zníženie energetickej náročnosti objektov stredných škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK (04/2009)
7. Zmeny v sieti škôl a školských zariadení SR na SŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK (02/2011)
8. Tvorba efektívnej siete škôl, študijných a učebných odborov na SOŠ v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK odpovedajúcej požiadavkám trhu práce (02/2012)

Dokumenty sú zamerané najmä na: 1. racionalizáciu siete škôl, 2. zvýšenie efektívnosti fungovania škôl, 3. modernizáciu študijných a učebných odborov v nadväznosti na požiadavky zamestnávateľov a trhu práce.

KSK v nadväznosti na ROP, opatrenie 4.1.d. podal projektovú žiadosť na vypracovanie **Stratégie zvyšovania zamestnatelnosti prostredníctvom celoživotného vzdelávania v Košickom kraji**. Projektová žiadosť je v etape hodnotenia.

Kultúra		2006	2007	2008	2009	2010	2011
28.	Počet divadiel (počet stálych scén, od roku 2009 spolu štátne a neštátne)	x	x	x	13	10	13
28.1	<i>Počet návštevníkov na divadelných predstaveniach</i>				341 364	307 954	270 591
29.	Počet múzeí	8	9	9	9	10	10
29.1	<i>Počet návštevníkov na výstavách a expozíciách (múzeá)</i>	372 641	378 785	358 754	283 007	273 462	356 869
30.	Počet galérií	3	3	3	3	3	3
30.1	<i>Počet návštevníkov na výstavách a expozíciách (galérie)</i>	43 488	35 224	37 709	32 497	45 474	62 042
31.	Počet fungujúcich knižníc	290	276	264	254	250	241
31.1	<i>Aktívni používatelia knižníc</i>	59 894	57 234	52 778	49 744	49 303	47 819

V Košiciach sa nachádza niekoľko významných kultúrnych inštitúcií celoslovenského významu. Sú to Slovenské technické múzeum, súčasťou ktorého sú viaceré externé expozície (napr. Vysoká pec vo Vlachove, Kováčka vyhňa v Moldave nad Bodvou, Múzeum letectva v Košiciach a i.), Štátna vedecká knižnica, Štátna filharmónia, Štátne divadlo. V zriaďovateľskej pôsobnosti KSK sú ďalšie významné kultúrne inštitúcie, ktoré reprezentujú Košický kraj i Slovensko, ako je Divadlo Romathan, Divadlo Thália, Bábkové divadlo, Východoslovenská galéria, Východoslovenské múzeum, Verejná knižnica J. Bocatia, Hvezdáreň v Michalovciach, Galéria umelcov Spiša, Zemplínske múzeum a ďalšie.

V Košickom kraji v roku 2011 bolo spolu 13 divadiel resp. stálych scén, z toho 2 sú neštátne. Nepatrne sa zvýšil počet sedadiel na 2083. Divadelných súborov bolo 14. Najviac návštevníkov mali štátne činohry (176 084), ich počet však oproti roku 2009 poklesol o 7,3%. Z hľadiska trendov **pozitívny vývoj bol v návštevnosti predstavení bábkového divadla a muzikálov**, poklesla návštevnosť baletných predstavení a opery.

V Košickom kraji je spolu **10 múzeí**, v roku 2011 sa v nich realizovalo 78 tematických expozícií. Počet zbierkových predmetov má kladný trend, v roku 2011 bolo evidovaných 938,6 tis. zbierkových predmetov a ich počet sa oproti roku 2006 zvýšil o vyše 24 tis. predmetov.

V kraji sú **3 galérie**, v ktorých sa realizovalo 8 tematických expozícií. Je v nich 11 tis. zbierkových predmetov a ich počet sa dopĺňa a zvyšuje. Realizovalo sa v nich 54 vlastných výstav. V roku 2011 galérie navštívilo 62 042 návštevníkov a ich počet sa v porovnaní s rokom 2006 zvýšil o vyše 18 tis. návštevníkov.

Počet **fungujúcich knižníc sa každoročne znižuje**, v roku 2011 ich bolo 241. V porovnaní s rokom 2006 sa ich počet znížil o 49 knižníc. Taktiež poklesol počet pojazdných knižníc na 18. Počet aktívnych používateľov knižníc v roku 2011 dosiahol 47 819 osôb a oproti roku 2006 sa znížil o 20%. Z aktívnych používateľov 40% bolo vo veku do 15 rokov, ich počet poklesol o 22%. Návštevníkov knižníc v roku 2011 bolo 505,3 tis. osôb, ich

počet oproti roku 2006 sa znížil o 17%. **Pokles návštevnosti knižníc** ovplyvňuje demografický vývoj a nižšie prirodzené prírastky, internet, možnosť kopírovania kníh, ako aj znižovanie prostriedkov na nákup a dopĺňanie knižničného fondu o nové knižné tituly, čo má vplyv na návštevnosť. V roku 2011 objem prostriedkov na nákup knižničného fondu dosiahol **113,4 tis. Eur, oproti roku 2006 sa znížil o 30 tis. Eur.**

Rozhodujúce projekty, ktoré v súčasnosti KSK realizuje, súvisia s titulom Košice – Európske hlavné mesto kultúry 2013 v rámci Programu Terra Incognita. Hlavná téma je kultúrne dedičstvo rozložené a zachované na 3 tematických cestách prechádzajúcich Košickým krajom (Gotická, Vínna, Železná). Program má investičnú a programovú časť. **V rámci investičnej časti sa realizujú investičné projekty:** 1. Ostrovy kultúry – Otvorená zóna 1 - **Historická budova Vs. múzea Košice; Mini skanzen** (za budovou Vs. múzea); 2. Ostrovy kultúry – Otvorená zóna 2 - **Východoslovenská galéria**, 3. Ostrovy kultúry – Otvorená zóna 3 - **Bábkové divadlo Košice**; 4. Ostrovy kultúry – Otvorená zóna 4 - **Nádvorie Barkóczyho paláca**, knižnica; 5. Ostrovy kultúry – Otvorená zóna 5 - **Verejná knižnica J. Bocatia**; 6. Ostrovy kultúry – Otvorená zóna 6 - **Divadlo Thália**; 7. **Ulička remesiel.**

V rámci **programovej časti Programu Terra Incognita** sa realizuje kultúrny turizmus na vyššie uvedených troch tematických cestách. Boli vyhlásené 2 výzvy na podávanie projektových žiadostí. Projekty boli zamerané na: 1. **podporu podujatí** organizovaných v Košickom kraji a 2. na **podporu rozvoja drobnej infraštruktúry** súvisiacej s kultúrnym turizmom v kraji a zvýšením kvality služieb v cestovnom ruchu vytvorením rozšírenej ponuky produktov. **Cieľom 1. výzvy** bolo podporiť realizáciu kvalitných kultúrnych a spoločenských podujatí pre širokú verejnosť, zvýšiť kultúrne zázemie a kultúrne vyžitie obyvateľov kraja a zvýšiť návštevnosť Košického kraja prostredníctvom podpory podujatí. Bolo podporených 29 projektov, napr. Stredoveký festival pre skvelú náladu (Údolie Bodvy), Rezbársky plenér pri gejzíre Herľany – Terra Ferraria, Gastronomicko-vinársky festival – Deň vidieckych piecok (Gemery) a ďalšie.

V rámci 2. výzvy na podporu rozvoja drobnej infraštruktúry bolo v roku 2012 podporených 39 projektov, ktoré sa realizujú v mestách a obciach Abova, Gemera, Zemplína a Spiša. Medzi vybranými projektmi je napríklad náučný chodník po stopách baníctva v Dobšinej, tradičná drevorezbárska dielňa v Krásnohorskej Dlhej Lúke, sedenie pri tokajských gazdovských pivniciach vo Veľkej Tŕni, živá panoráma s webkamerami v Zádielskej tiesňave, revitalizácia hradného kopca v Gelnici a ďalšie.

Z kultúrnych zariadení v Košickom kraji v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK je 24 organizácií. Sú to: Košice: Bábkové divadlo, Divadlo Romathan, Divadlo Thália, Východoslovenské múzeum, Východoslovenská galéria, Verejná knižnica Bocatia, Kultúrne centrum KSK; Spišská Nová Ves: Spišské divadlo, Múzeum Spiša, Galéria umelcov Spiša, Spišská knižnica, Spišské osvetové stredisko; Michalovce: Múzeum a Kultúrne centrum južného Zemplína, Zemplínske múzeum, Zemplínska knižnica G.Z., Zemplínske osvetové stredisko, Hvezdáreň; Rožňava: Banické múzeum, Gemerská knižnica P. Dobšinského, Gemerské osvetové stredisko; Trebišov: Zemplínska knižnica, Kultúrne centrum Medzibodrožia a Použia Kráľovský Chlmec; okres Košice-okolie: Kultúrne centrum Údolia Bodvy a Rudohoria Moldava n/Bodvou, Kultúrne centrum Abova Bidovce.

Hodnotenie vývoja v oblasti kultúry v nadväznosti na Národnú stratégiu regionálneho rozvoja SR (podľa usmernenia MDVRR SR):

1. Ktorý indikátor z oblasti kultúry (28 – 31) je rozpracovaný v PHSR, resp. či je rozpracovaný v niektorom strategickom dokumente:

V PHSR KSK sa sleduje v rámci **špecifického cieľa 3 – zmiernenie disparít na regionálnej úrovni v oblasti základnej infraštruktúry.** Budovanie a rozvoj infraštruktúry

v oblasti kultúry KSK považuje za dôležitú oblasť podporujúcu úsilie o zabezpečenie trvalo udržateľného regionálneho rozvoja. **Priorita:** budovanie a rozvoj základnej infraštruktúry, **opatrenie:** rekonštrukcia, rozširovanie a modernizácia pamäťových, fondových a kultúrnych inštitúcií, vr. obnovy kultúrnych pamiatok. **Sledujú a vyhodnocujú sa indikátory:** počet knižníc, počet návštevnosti knižníc, počet divadiel, počet kultúrno-osvetových zariadení, počet múzeí, počet galérií. Indikátory sa sledujú aj v strategických materiáloch za oblasť kultúry.

Strategické materiály a koncepcie v oblasti kultúry, ich zameranie:

- **Stratégia rozvoja kultúry (08/2008). Strategické ciele:** 1. optimalizovať prevádzku zariadení kultúrnych aktérov; 2. **skvalitniť pôsobenie školského systému** na deti a mládež za účelom zvýšenia ich kultúrneho povedomia a ich systematického zapojenia do iniciatív v oblasti kultúry; 3. **rozvinúť stagnujúci región** – zvýšiť zamestnanosť obyvateľstva v službách v oblasti kultúry; 4. vytvoriť **system podpory kultúrnych aktérov** na miestnej a regionálnej úrovni; 5. rozvinúť **spoluprácu** kultúrnych aktérov vo všetkých sférach pôsobenia v regióne KSK; 6. **rozvinúť cestovný ruch** orientovaný na oblasť kultúry a kvalitu sekundárnej ponuky služieb CR; **zvýšiť mieru propagácie** všetkých záujmových oblastí a sfér kultúry a zlepšiť marketing existujúcich a pripravovaných podujatí.
- **Koncepcia starostlivosti o tradičnú ľudovú kultúru na roky 2008 – 2015;** Cieľom je vytvoriť priestor a podmienky, aby sa ľudová kultúra zachovala vo svojom prirodzenom prostredí a v kultúrnom vedomí obyvateľstva.
- **Štandardizácia regionálnych knižníc KSK (04/2011)** súvisí s rozvojom knižnično-informačných služieb, zavedením štandardov a indikátorov knižnično-informačných služieb.

Zdravotníctvo		2006	2007	2008	2009	2010	2011
32.	Počet nemocníc	20	20	20	18	18	19
33.	Počet liečební	4	4	4	4	5	5
34.	Počet kúpeľov	1	1	1	0	0	0
35.	Počet lôžok spolu	6 122	6 070	6 088	5 729	5 754	5 530

V Košiciach sa nachádzajú nemocnice s krajskou pôsobnosťou – Univerzitná nemocnica L. Pasteura (UNLP) a pracovisko UNLP na Tr. SNP v Košiciach, Železničná nemocnica, Detská fakultná nemocnica, Letecká vojenská nemocnica, Nemocnica s poliklinikou Šaca, a.s., Vysokošpecializovaný odborný ústav geriatrický sv. Lukáša, n.o. V Košickom kraji evidujeme 19 zdravotníckych zariadení. K medziročnej zmene vo vykazovanom počte zdravotníckych zariadení došlo napr. z dôvodu, že Regionálna nemocnica Sobrance n.o. má povolenie aj na liečebňu, aj na špecializovanú nemocnicu, Inštitút nukleárnej a molekulárnej medicíny sa oddelil od Univerzitnej nemocnice L. Pasteura v Košiciach a dnes funguje samostatne, Centrum pre liečbu drogových závislostí v Košiciach KSK tiež pôvodne nevedol ako ústavné zdravotnícke zariadenie.

V súlade s celoslovenským trendom sa aj v Košickom kraji postupne znižuje počet lôžok, v roku 2011 bolo v kraji evidovaných 5 530 lôžok a oproti roku 2006 pokles je na úrovni takmer 10%.

V záujme zlepšenie služieb a informovanosti pre obyvateľov na Úrade KSK bolo zriadené **Poradensko-informačné centrum pre oblasť zdravotníctva**. Poskytuje občanom komplexné poradenstvo (právne predpisy, všeobecné záväzné nariadenia na úseku zdravotníctva, informácie o poskytovaní zdravotnej a lekárenskej starostlivosti a i.).

V zriaďovateľskej pôsobnosti KSK sú zdravotnícke zariadenia: Nemocnica s poliklinikou Š. Kukuřu Michalovce, a.s., Nemocnica s poliklinikou sv. Barbory Rožňava a.s., Nemocnica s poliklinikou Spišská Nová Ves a.s. a Nemocnica s poliklinikou Trebišov, a.s. Prevádzkovateľom týchto nemocníc v súčasnosti je **a.s. Svet zdravia**. V nemocniciach KSK sa v poslednom období zmodernizovala medicínska technika v hodnote 1,9 mil. Eur, ktorá prispeje **k zlepšeniu zdravotnej starostlivosti obyvateľov** (napr. v Nemocnici s poliklinikou v Michalovciach lineárny urýchľovač, RTG a EKG prístroj, ultrazvuk, podobne aj v iných nemocniciach). Investovalo sa tiež do rekonštrukcie tepelného hospodárstva, klimatizácie operačných hál, bola vypracovaná štúdia uskutočniteľnosti na dostavbu rozostavaného pavilónu v Michalovciach a i.). Realizuje sa tiež rozvoj v oblasti informačných technológií, ktorý prispeje k zlepšeniu prepojenia nemocníc i riadenia zásobovania s liekmi.

Hodnotenie vývoja v oblasti zdravotníctva v nadväznosti na Národnú stratégiu regionálneho rozvoja SR (podľa usmernenia MDVRR SR):

1. Konkrétnejšie ciele a opatrenia, ktoré KSK navrhuje v PHSR a v iných dokumentoch v oblasti zdravia obyvateľstva. Sledujú sa ukazovatele (32 – 35) v PHSR a aké riešenia sa navrhujú:

V PHSR KSK je problematika zdravotníctva obsiahnutá **v špecifickom celi 3 – zmiernenie disparít na regionálnej úrovni v oblasti základnej infraštruktúry**. Je zameraný na **budovanie a rozvoj zdravotníckej infraštruktúry**, ktoré vedie k vyššej úrovni poskytovania zdravotnej starostlivosti a služieb, čím sa vytvára základ pre zlepšenie zdravia a kvality života a obyvateľstva. **Opatrenie:** rekonštrukcia, rozširovanie a modernizácia zdravotníckych zariadení.

Vyššie uvedené indikátory (32 – 35) KSK sleduje pri aktualizácii sociálno-ekonomickej charakteristiky kraja a sú súčasťou strategických dokumentov KSK za oblasť zdravotníctva, konkrétne v dokumente **Priority zdravotnej politiky pre KSK na roky 2012 – 2015**.

V PHSR KSK sa sledujú ukazovatele, napr. počet lôžok v rámci zmodernizovanej infraštruktúry, plocha vybudovaných a zariadených priestorov nemocníc, plocha rekonštruovaných a zariadených priestorov nemocníc, priemerná doba hospitalizácie, počet preventívnych prehliadok a ďalšie.

Strategické dokumenty KSK za oblasť zdravotníctva (od roku 2009):

1. Riešenie komplexnej finančnej situácie nemocníc s poliklinikami v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK v súvislosti so vstupom strategického investora (10/2010)
2. **Priority zdravotnej politiky pre KSK na roky 2012 – 2015 (08/2012)** – v dokumente sú definované problematické oblasti, ciele a priority. **Oblasti riešenia a zameranie priorít zdravotnej politiky v KSK:**

Oblasť: Sociálno-demografická:

priority: 1. znižovať chorobnosť občanov, 2. zvýšiť motiváciu poskytovateľov zdravotnej starostlivosti efektívne/kvalitne vykonávať preventívne prehliadky v čo najväčšom počte

Oblasť: Inštitucionálne zabezpečenie:

priority: 1. zjednodušiť a sprehľadniť inštitucionálne zabezpečenie zdravotníctva pre občana, 2. zvýšiť transparentnosť v oblasti cenníkov a poplatkov v zdravotníctve, 3. regulovať sieť poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v kraji na základe objektívnych kritérií v spolupráci s ďalšími inštitúciami, 4. zvýšiť kvalitu a objem činnosti v rámci preneseného výkonu štátnej správy na KSK prostredníctvom zabezpečenia finančných prostriedkov

Oblasť: Financovanie zdravotníctva:

priorita: zabezpečenie informovanosti občanov o právnej úprave priamych platieb v zdravotníctve

Oblasť: *Sieť poskytovateľov zdravotnej starostlivosti:*

priorita: vytvorenie platformy pre vzájomnú komunikáciu medzi poskytovateľmi

Oblasť: *Eudské zdroje*

priorita: vytváranie podmienok pre udržanie zdravotníckeho personálu vr. programov pre absolventov

Oblasť: *Lekárska služba prvej pomoci*

priorita: zefektívnenie a optimalizácia siete poskytovateľov LSPP

Oblasť: *Humánna farmácia*

priority: 1. zabezpečenie vyváženej siete poskytovateľov lekárenskej starostlivosti, 2. zabezpečenie súbehu prevádzkového času lekárenskej pohotovostnej služby a LSPP s ohľadom na miesto výkonu, 3. pripomienkovanie novely zákona o liekoch pre odstránenie nedostatkov

Oblasť: *Ošetrovateľstvo*

priority: 1. zvýšiť záujem a motiváciu pre štúdium sestera a pôrodná asistentka v KSK, 2. vytváranie podmienok pre udržanie sestier a pôrodných asistentiek vr. absolventov, 3. zabezpečenie vyváženej siete poskytovateľov ADOS a Domov ošetrovateľskej starostlivosti.

Odbor sociálnych vecí a zdravotníctva KSK vypracoval **Akčný plán k Prioritám zdravotnej politiky, ktorý obsahuje plnenie prioritných úloh za rok 2012 a úlohy na rok 2013.**

Domový fond (v RegDate – dlhodobý majetok)		2006	2007	2008	2009	2010	2011
36.	Počet dokončených bytov	799	1 029	1 270	1 009	1 238	1 302
37.	Priemerná obytná plocha bytu v m ²	85,3	74,7	75,3	78,8	72,3	73,0

V roku 2011 bolo v Košickom kraji **dokončených 1 302 bytov**, čo je 8,9% podiel z počtu dokončených bytov v SR. V Košickom kraji na 1000 obyvateľov pripadá iba 1,6 dokončeného bytu (SR 2,7 bytu). Najviac bytov v kraji sa postavilo v 4 košických okresoch (490, t.j. 2 byty na 1000 obyvateľov), na druhom mieste je okres Košice-okolie s počtom 347 dokončených bytov. V porovnaní s rokom 2006 počet dokončených bytov sa zvýšil o 63 % (+ 503 bytov), napriek tomu počet dokončených bytov na počet obyvateľov a demografický vývoj je veľmi nízky. Nízky počet bytov a ich cena nepriaznivo ovplyvňujú demografický vývoj, najmä prirodzené prírastky obyvateľov, ale aj migráciu. Prejavuje sa to najmä v meste Košice, ktoré v kraji ponúka najviac pracovných príležitostí.

V roku 2011 bolo **začatých 1 342 bytov**, čo je o 46% viac, ako v roku 2006. Košický kraj sa na počte začatých bytov SR v roku 2011 podieľal 10,5%. Najviac bytov bolo začatých v meste Košice (459, z toho v okrese Košice II 251 bytov), na druhom mieste je okres Košice-okolie s počtom 466 začatých bytov. K 31. 12. 2011 bolo v kraji rozostavaných 5 778 bytov, čo predstavuje 8,9% z počtu rozostavaných bytov v SR. Najviac rozostavaných bytov je v okresoch Košice II a Košice-okolie.

Priemerná obytná plocha bytu v Košickom kraji dosahuje 73 m², čo je viac ako v SR (71,8 m²). V porovnaní s rokom 2006 sa však priemerná obytná plocha bytu v kraji znížila o 12 m². Vyššia ako priemerná obytná plocha bytu za kraj bola v okrese Košice IV (108,5 m²) a v okrese Michalovce (104 m²). Najnižšia bola v okrese Rožňava (39 m²) a v okrese Trebišov (56 m²).

Hodnotenie vývoja v oblasti bytového fondu v nadväznosti na Národnú stratégiu regionálneho rozvoja SR (podľa usmernenia MDVRR SR):

1. Prečo sa v Košickom kraji stavia málo bytov:

Príčiny nízkeho počtu nových bytov v Košickom kraji: nepostačujúce/nízke rozpočtové zdroje samospráv, ochota investorov investovať v danom regióne, predajnosť bytov, nedostatočná podpora zo strany štátu pre nájomné bývanie, nízka kúpna sila obyvateľstva, nevysporiadané pozemky pre bytovú výstavbu, vysoká miera nezamestnanosti, nízka priemerná mzda v mimokošických okresoch kraja, demografické zloženie obyvateľstva, nízky dopyt po bytoch z dôvodu vysokých cien a ďalšie. Pôsobenie týchto faktorov má multiplikačný efekt a bez kompenzačných vplyvov štátu sa rozdiely prehlbujú.

2. Sleduje sa vývoj bytovej výstavby v PHSR KSK:

Hodnotenie vývoja bytovej výstavby je súčasťou analytickej časti PHSR, kde sa poukazuje na negatívne trendy, nízky počet dokončených bytov na 1000 obyvateľov, zaostávanie za inými kraji SR. **V PHSR KSK je bytová problematika spojená najmä s revitalizáciou oblastí ohrozených sociálnym vylúčením skupín obyvateľov, opatrenie:** budovanie základnej infraštruktúry v oblastiach ohrozených sociálnym vylúčením skupín obyvateľov, vr. obnovy bytových domov. Indikátorom je počet obyvateľov žijúcich v oblastiach ohrozených sociálnym vylúčením a počet regenerovaných sídiel prostredníctvom podpory hmotnej infraštruktúry obcí so separovanými a segregovanými rómskymi osídleniami vr. obnovy bytových domov.

3. Aké má samosprávny kraj nástroje na podporu bytovej výstavby:

Rozvoj bytovej výstavby sledujeme pri spracovaní sociálno-ekonomických analýz v rámci strategických a koncepcných materiálov, kde poukazujeme na nedostatky a na zaostávanie v počte novopostavených bytov. KSK nemá nástroje ani finančné prostriedky na podporu bytovej výstavby. Je to úloha štátnej bytovej politiky, resp. úloha lokálnej samosprávy (miest a obcí). KSK nemá vypracovaný program rozvoja bytovej výstavby. Spolupráca a podpora môže byť najmä pri zvyšovaní energetickej efektívnosti bytov, využívaní obnoviteľných zdrojov energií v bytovej výstavbe tak, aby sa eliminoval rast cien energie a zemného plynu.

HOSPODÁRSKY PROFIL VÚC							
Ekonomika							
		2006	2007	2008	2009	2010	2011
38.	Regionálny HDP (v mil. €)	9 748,93	10 701,08	11 552,59	10 289,81		
39.	HDP na obyv. (v PKS)	12618	13826	14915	13248		
40.	Hrubá pridaná hodnota v bežných cenách (v mil. €)	5 993,32	6 527,73	7 164,19	6 370,04		
41.	Tvorba hrubého fixného kapitálu v bežných cenách (v mil. €)	1 877,781	1 928,953	2 178,354	1 585,965		
42.	Počet podnikateľských subjektov	51 004	53 660	56 696	56 155	57 501	57 014
43.	z toho právnické osoby	10 683	11 447	12 952	13 296	14 796	15 900
44.	z toho fyzické osoby	40 321	42 213	43 744	42 859	42 705	41 114
45.	Priame zahraničné investície (v tis. €)	2 760 900	2 951 992	2 632 893	2 262 255	2 500 399	2 630 501
46.	Podiel poľnohospodárskej pôdy na celkovej poľ. pôde SR (%)	13,90	13,91	13,92	13,94	13,94	13,94

V Košickom kraji sa v roku 2009 vyprodukoval HDP v objeme 10 289,8 mil. Eur (v PPS). Na objeme HDP SR sa Košický kraj podieľal 11%. **V Košickom kraji je pomalší trend rastu HDP**, keď v porovnaní s rokom 2006 sa objem HDP v kraji zvýšil o 5,5%, v SR sa objem HDP v priemere zvýšil o 14%. Podobný vývoj bol aj u ukazovateľa HDP na obyvateľa. V Košickom kraji na 1 obyvateľa pripadlo HDP v objeme 13 248 Eur (v PPS), avšak v priemere za SR až 17 047 Eur. **Trend rastu u tohto ukazovateľa bol v Košickom kraji výrazne pomalší, HDP na obyvateľa oproti roku 2006 sa zvýšil o 5%, v priemere za SR sa zvýšil o 13,9%.**

Ďalší dôležitý makroekonomický ukazovateľ je **hrubá pridaná hodnota**. V Košickom kraji v roku 2009 dosiahla objem 6 370 mil. Eur a oproti roku 2006 sa zvýšila o 6,3%. Najvyššia bola v odvetví priemyslu 1 475 mil. Eur, avšak oproti roku 2006 výrazne **poklesla o 24%**. V SR hrubá pridaná hodnota dosiahla objem 57 176 mil. Eur a oproti roku 2006 vzrástla o 15%.

Priame zahraničné investície v Košickom kraji v roku 2011 dosiahli 2 630 mil. Eur.

Podnikateľských subjektov v Košickom kraji v roku 2011 bolo 57 014, z toho právnických osôb (zameraných na tvorbu zisku) 15 900. Ich počet sa oproti roku 2006 zvýšil o 5 217 subjektov, t.j. o 49% (SR +27%). Fyzických osôb bolo 41 114, ich počet sa oproti roku 2006 zvýšil o 2% (SR +3,6%). Najviac právnických osôb (zameraných na tvorbu zisku) bolo vo veľkoobchode, maloobchode, oprave motorových vozidiel (37,6%). **Najviac bolo malých podnikov s počtom do 19 zamestnancov**, ktorých bolo 13 937 (87,7% z počtu právnických osôb), ich počet sa oproti roku 2006 zvýšil o 4 349 subjektov. Podnikov do 50 zamestnancov bolo 462, do 250 zamestnancov 262 a s počtom nad 250 zamestnancov 57. Priemerný evidenčný počet pracovníkov v hospodárstve v roku 2011 bol 171 165 a kraj sa podieľal na priemernom počte pracovníkov SR 13%. Najviac pracovníkov pracovalo v priemyselnej výrobe (22%), na druhom mieste bol veľkoobchod, maloobchod, oprava motorových vozidiel (12,6%). Priemerná mesačná mzda v hospodárstve kraja dosiahla 848 Eur a bola o 5 Eur nižšia ako priemer za SR. V priemyselnej výrobe dosiahla 867 Eur (v okrese Košice II 1 268 Eur), najvyššia bola v odvetví informácií a komunikácií (1 624 Eur).

Priemyselná výroba patrí medzi tradičné výrobné odvetvie kraja. V priemyselnej výrobe však v poslednom období dochádza k poklesu tržieb i počtu zamestnancov, bol však zaznamenaný rast produktivity práce. Tržby za vlastné výkony a tovar v roku 2011 dosiahli objem 7 555,5 mil. Eur, oproti roku 2008 **poklesli o 2,8%**. **Na tržbách SR sa kraj podieľal iba 9,8%**. V priemyselnej výrobe **pracovalo v priemere 51 867 zamestnancov, oproti roku 2008 došlo k poklesu o 17,4%**. Produktivita práce vzrástla o 24,6%.

Stavebníctvo: Stavebná produkcia vykonaná vlastnými zamestnancami v Košickom kraji v roku 2011 dosiahla 724,2 mil. Eur a na stavebnej produkcii SR sa kraj podieľal 13,2%. Oproti roku 2008 stavebná produkcia **poklesla o 3,6%**. Stavebná produkcia podľa dodávateľských zmlúv v kraji v roku 2011 dosiahla 828,3 mil. Eur a na produkcii SR sa kraj podieľal 10,6%. V porovnaní s rokom 2008 stavebná produkcia podľa dodávateľských zmlúv v Košickom kraji **poklesla takmer o 20%**. V stavebných podnikoch s 20 a viac zamestnancami v roku 2011 v Košickom kraji pracovalo 5 447 zamestnancov, čo predstavuje 12,7% zo SR. V porovnaní s rokom 2008 **počet zamestnancov poklesol o 27,3%**. **Tržby za vlastné výkony v stavebníctve v roku 2011** v Košickom kraji dosiahli 973,4 mil. Eur (10,8% zo SR.), oproti roku 2008 **poklesli o 20%**.

Poľnohospodárstvo: Poľnohospodárska pôda v Košickom kraji zaberá 3 360,3 km² a kraj sa na rozlohe poľnohospodárskej pôdy SR podieľa 13,9%. Poľnohospodárska produkcia kraja sa na celkovej poľnohospodárskej produkcii SR v roku 2011 podieľala iba 9,2%. **Tržby za predaj poľnohospodárskej produkcie** v Košickom kraji v roku 2011 dosiahli 126,4 mil. Eur, z toho z rastlinnej výroby 88,1 mil. Eur a zo živočíšnej 38,3 mil. Eur.

Košický kraj sa na tržbách za predaj poľnohospodárskej produkcie SR podieľal 8,7%, na tržbách z rastlinnej výroby 10,7% a na tržbách z predaja živočíšnej produkcie iba 6,1%.

Hodnotenie vývoja v oblasti hospodárskeho profilu v nadväznosti na Národnú stratégiu regionálneho rozvoja SR (podľa usmernenia MDVRR SR):

1. PHSR má reflektovať vývoj v ekonomickej oblasti a definovať priority – ktorý sektor hospodárstva má najlepšie predpoklady sa rozvíjať, vytvárať hodnoty, pracovné miesta a tým pomáhať zvyšovať životnú úroveň. Na druhej strane sú oblasti, ktoré vzhľadom na nízku efektívnosť a neperspektívnosť je potrebné utlmiť:

KSK vo svojich strategických dokumentoch venuje značnú pozornosť vývoju hospodárstva v Košickom kraji. Všetky ukazovatele, ktoré tvoria hospodársky profil kraja (č. 38 – 46) sú obsiahnuté v PHSR KSK – v analytickej časti dokumentu. Problémy sú obsiahnuté v záveroch, ktorý je súčasťou Profilu KSK a bol prerokovaný súčasne s 3. aktualizáciou PHSR a jeho zosúladením s Národnou stratégiou regionálneho rozvoja SR v Zastupiteľstve KSK (06/2011). Indikátory sú obsiahnuté aj v ďalších sociálno-ekonomických charakteristikách kraja, ktoré sú súčasťou koncepcií, alebo stratégií KSK. Všetky problémové oblasti, ktoré sú definované v špecifických cieľoch PHSR KSK, prioritách a opatreniach smerujú k odstraňovaniu regionálnych disparít a ďalších problémov, ktoré sú rozpracované podľa 5 prioritných oblastí NSRR a smerujú k podpore hospodárskeho rozvoja Košického kraja. Zlepšovanie hospodárskej situácie v KSK sa môže významne podporiť budovaním nadregionálnej dopravnej infraštruktúry a zlepšením kvality ciest, obnovou a modernizáciou základnej infraštruktúry sa prispeje k zvyšovaniu kvality zariadení, poskytovaných služieb, aj k prilákaniu návštevníkov do Košického kraja. Veľmi dôležité pre zvyšovanie konkurencieschopnosti podnikateľského sektora, tým aj zvyšovania pridanej hodnoty a ďalších makroekonomických ukazovateľov sú inovácie a vytváranie podmienok pre transfer poznatkov výskumu a vývoja do praxe. Hospodársky rozvoj ovplyvňuje aj vzdelanostná štruktúra obyvateľstva, ktorej KSK venuje zvýšenú pozornosť. Dosahovaná úroveň indikátorov tvoriacich hospodársky profil je už iba výsledkom pôsobenia rôznych faktorov majúcich vplyv na hospodársky rast v regióne. Realizované opatrenia KSK na odstraňovanie zaostávania podľa najvýraznejších disparít sú popísané v jednotlivých častiach hodnotiacej správy.

Rozvíjajúce sa resp. menej perspektívne odvetvia v Košickom kraji sú rozpracované v správe – v časti Trh práce a sociálne štatistiky.

Tu je však treba upozorniť na skutočnosť, že všetky reálne nástroje na ovplyvňovanie ekonomickej (hospodárskej) oblasti sú v rukách štátu (daňová politika, investičné stimuly, legislatíva, regulácia sieťových odvetví, licencie, cenotvorba energií atď.). VÚC má minimálne možnosti na ovplyvňovanie resp. útlm neperspektívnych odvetví. Preto KSK venuje väčšiu pozornosť aktivitám v sociálnej oblasti. Usiluje sa navrátiť vidieku v Košickom kraji jeho hlavný cieľ, poľnohospodársku produkciu. Hľadá účinné nástroje na podporu odbytu domácej produkcie cestou budovania logistiky vlastných distribučných sietí domácej produkcie. V rámci ROP opatrenie 4.1.d sme podali projektovú žiadosť na vypracovanie „**Programu budovania Logistického centra pre agrokodity v Košickom kraji.**“ Cieľom je získať ekonomické, legislatívne, technické a technologické podmienky vybudovania a prevádzkovania Logistického centra pre agrokodity. Malo by byť naším príspevkom k riešeniu problematiky otázok spojených s odbytom produkcie drobných farmárov, čím chceme prispieť k podpore rozvoja lokálnych ekonomík, ako možnému riešeniu problematiky vidieka, zníženiu nezamestnanosti, zvýšeniu dostupnosti a kvality občianskej infraštruktúry a zároveň k zvýšeniu potravinovej sebestačnosti Košického kraja (v rámci EÚ je Slovensko na poslednom mieste v tejto oblasti).

2. *Ktorý ekonomický ukazovateľ z uvedených (38 – 46, príp. či je v strategických dokumentoch zadefinovaný iný ukazovateľ ekonomického charakteru) samosprávny kraj sleduje a vyhodnocuje a aké opatrenia na úrovni kraja sú prijímané na zvýšenie HDP, na podporu podnikateľských subjektov a zvýšenie prílevu zahraničných investícií:*

V rámci 3. aktualizácie a zladenia PHSR s NSRR SR v prioritnej oblasti Konkurencieschopnosť, rast a podnikateľské prostredie v PHSR KSK máme zadefinované **priority: 1.** Rozvoj firiem v kľúčových hodnotových reťazcoch (podpora podnikania, špecializácia ekonomiky kraja), **2.** Strategické zahraničné investície (cieľom je podporiť vyššiu mieru integrácie existujúcich zahraničných firiem s prostredím kraja a prilákať zahraničné investície s vyššou pridanou hodnotou, ktoré budú vhodne diverzifikovať a dopĺňať kľúčové odvetvia kraja), **3.** Infraštruktúra pre podnikanie (strategická priemyselná hig-tech zóna, brownfields, rozvoj infraštruktúry pre využitie moderných IKT), **4.** Spracovateľské kapacity na báze alternatívnej a ekologickej poľnohospodárskej výroby a lesovýroby (podpora spracovateľov dreva, podpora spracovateľov pri zavádzaní nových technológií vo výrobe), **5.** Rozvoj služieb a obchodu (podpora odbytu, podpora vzniku agrokomoditnej burzy), **6.** Podpora vzniku a rozvoja poľnohospodárskych klastrov (podpora vytvárania sietí), **7.** Podpora rozvoja kreatívnej ekonomiky, **8.** Zavádzanie energetickej efektívnosti.

KSK za účelom zvýšenia prílevu zahraničných investícií sa zúčastňuje rôznych medzinárodných konferencií, seminárov, projektov, kde prezentuje Košický kraj a jeho ekonomický, sociálny i prírodný potenciál. Na pôde Úradu KSK sa uskutočňujú rokovania so zahraničnými delegáciami, súčasťou ktorých je nadväzovanie kontaktov a spolupráce. Zastupiteľstvo KSK schválilo **Investičný profil KSK** (12/2010, tlačená slovenská a anglická verzia). Dokument obsahuje všetky dôležité informácie o Košickom kraji, vrátane legislatívy zameranej na podporu vstupu zahraničných investícií, o podnikateľskej infraštruktúre, vzdelanostnej štruktúre obyvateľstva a ďalšie údaje, ktoré sú potrebné pre orientáciu investora pri rozhodovaní o investovaní na území kraja.

V nadväznosti na ROP, opatrenie 4.1.d. KSK podal projektovú žiadosť na vypracovanie **Štúdie realizovateľnosti Vedecko technologického parku pre Košický kraj**. Projektová žiadosť je v etape hodnotenia.

Cestovný ruch		2006	2007	2008	2009	2010	2011
47.	Počet návštevníkov v ubytovacích zariadeniach (podiel kraja)	8,54	8,52	8,74	8,61	8,29	8,10

Najlepšie podmienky pre rozvoj cestovného ruchu v Košickom kraji majú okresy Spišská Nová Ves (Národný park Slovenský raj), Rožňava (Národný park Slovenský kras) Michalovce (Zemplínska šírava, jazero Vinné), Trebišov (Tokajská vinohradnícka oblasť), okres Sobrance (Morské oko, Tibavská vinohradnícka oblasť). V Košickom kraji sú podmienky na letnú i zimnú turistiku, vidiecku turistiku a agroturistiku, mesto Košice na kongresovú turistiku. Významným podnetom pre rozvoj cestovného ruchu je výber mesta Košice ako Európskeho hlavného mesta kultúry 2013.

V Košickom kraji v roku 2011 bolo evidovaných **346 ubytovacích zariadení** a ich počet sa oproti roku 2006 zvýšil o 65 zariadení. Na počte ubytovacích zariadení SR sa kraj podieľal 11,5%. **Najviac ich bolo v okresoch Spišská Nová Ves (78) a Rožňava (74).** Ubytovacie zariadenia v roku 2011 navštívilo 289 435 návštevníkov, t.j. 8,1% z počtu návštevníkov ubytovacích zariadení v rámci SR. Negatívom je, že počet návštevníkov

v porovnaní s rokom 2006 poklesol o 16 535 návštevníkov (o 5,4%). **Pozitívny trend bol v okrese Košice I** (Staré mesto), v ostatných okresoch sa zaznamenal pokles návštevnosti, napr. v okrese Spišská Nová Ves o 18%, v okrese Michalovce o 17%. Súčasne je potrebné konštatovať, že návštevnosť v jednotlivých rokoch kolíše a v značnej miere je ovplyvnená poveternostnou situáciou, ale aj realizovanými kultúrnymi, gastronomickými a inými podujatiami na prilákanie návštevníkov. V ubytovacích zariadeniach ku koncu roka 2011 bolo **26 476 lôžok**, čo predstavuje 14,2% z počtu lôžok v SR. Počet prenocovaní v ubytovacích zariadeniach bol v počte 620 403, v porovnaní s rokom 2006 sa počet prenocovaní znížil o 10%. Najviac prenocovaní bolo v hoteloch (44%), aj tam počet prenocovaní poklesol o 5,5%.

Hodnotenie vývoja v oblasti cestovného ruchu v nadväznosti na Národnú stratégiu regionálneho rozvoja SR (podľa usmernenia MDVRR SR):

1. Je v PHSR špecifikované, ktoré okresy majú potenciál na rozvoj CR a ktoré špecifické oblasti CR je vhodné podporovať:

KSK má silný kultúrno-historický a prírodný potenciál pre rozvoj cestovného ruchu a jeho podpore KSK venuje značnú pozornosť. **Najlepšie podmienky pre rozvoj cestovného ruchu majú okresy: Spišská Nová Ves, Rožňava, Košice, Michalovce, Sobrance, Trebišov.** Táto skutočnosť je špecifikovaná aj v PHSR KSK a ďalších strategických dokumentoch KSK.

PHSR KSK i prevažná časť sociálno-ekonomických analýz kraja sa venuje aj hodnoteniu potenciálu územia pre jednotlivé formy cestovného ruchu. Problematika CR je podrobnejšie rozobraná v PHSR – v **špecifickom ciele 3** zmiernenie disparít na regionálnej úrovni v oblasti základnej infraštruktúry. **Priorita:** budovanie infraštruktúry cestovného ruchu.

Opatrenia sú: podpora vzniku jednotného regionálneho turisticko-informačného systému a jednotnej prezentácie cestovného ruchu v rámci regiónu, vr. podpory turistických informačných kancelárií.

V KSK je **potrebné podporovať špecifické oblasti: vidiecky, prírodný a kultúrno-poznávací cestovný ruch.** Túto podporu chce KSK zabezpečiť aj spracovaním „**Stratégie rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Košickom kraji**“, ktorá je v štádiu spracovania resp. pred dokončením a v rámci ktorej bude navrhnutá cyklistická sieť kraja.

2. Ktoré ukazovatele v oblasti cestovného ruchu sa v PHSR sledujú:

Ukazovatele v PHSR v oblasti CR sú zamerané na historické cesty prechádzajúce Košickým krajom – Gotickú, Vínnu, Železnú a Poštovú cestu, pričom sa sleduje najmä počet registrovaných subjektov CR, počet subjektov poskytujúcich služby v CR, **počet návštevníkov v jednotlivých typoch ubytovacích zariadení**, kapacita ubytovacích zariadení, celková výška tržieb subjektov poskytujúcich služby v CR, počet zrekonštruovaných a sprístupnených subjektov na jednotlivých historických cestách a i.

3. Aké strategické dokumenty sú prijaté v oblasti cestovného ruchu:

V Zastupiteľstve KSK boli schválené strategické dokumenty (od roku 2008): Stratégia rozvoja cestovného ruchu v regióne Národného parku Slovenský kras 06/2008; Stratégia rozvoja cestovného ruchu v Národnom parku Slovenský raj (08/2009); Stratégia rozvoja cestovného ruchu v regióne Dolný Zemplín 06/2009; Krajská organizácia cestovného ruchu (06/2012).

- **Stratégia rozvoja cestovného ruchu v regióne Slovenský kras** analyzuje podmienky rozvoja CR v území, popisuje problémy, definuje východiská pre riešenie problémov, určuje strategické rozvojové oblasti: 1. Infraštruktúra pre cestovný ruch, ochrana životného prostredia, 2. Produktová ponuka a služby cestovného ruchu, 3. Rozvoj

ľudských zdrojov v cestovnom ruchu, 4. Marketing a marketingová komunikácia. Súčasťou dokumentu je akčný plán.

- **Stratégia rozvoja cestovného ruchu v Národnom parku Slovenský raj obsahuje priority:** 1. Infraštruktúra (dopravná, základná, infraštruktúra CR), 2. Tvorba nových produktov, rekonštrukcia, obnova, údržba, rozširovanie a skvalitňovanie služieb; 3. Rozvoj ľudských zdrojov (vzdelávanie pracovníkov v CR, vzdelávanie obyvateľov), 4. Marketing a propagácia, jednotný priestorový informačný systém.
- **Stratégia rozvoja cestovného ruchu Dolný Zemplín obsahuje priority:** 1. Základná infraštruktúra, 2. Infraštruktúra pre CR, 3. Pestrá produktová ponuka a služby, 4. Rozvoj ľudských zdrojov, 5. Zvýšenie konkurencieschopnosti Dolnozemplínskeho regiónu, 6. Efektívny manažment.

4. Aké opatrenia sú prijaté, ktoré majú pozitívny vplyv na rozvoj cestovného ruchu a zvýšenie počtu turistov v kraji:

Opatrenia, ktoré prijal KSK: 1. založenie Krajskej organizácie cestovného ruchu Košický kraj; 2. realizácia programu TERRA INCOGNITA s dopadom na kultúrno-poznávací cestovný ruch; 3. realizácia projektov financovaných zo štrukturálnych fondov

Zriadenie **Krajskej organizácie cestovného ruchu Košický kraj:** Cieľom je vytvorenie konkurencieschopnej destinácie na európskom a medzinárodnom trhu cestovného ruchu, **zvýšenie návštevnosti**, počtu prenocovaní, zlepšenie image kraja ako destinácie cestovného ruchu, koordinácia spoločných marketingových aktivít destinácie, vytváranie cieleného marketingu v spolupráci s profesionálmi cestovného ruchu, vytváranie spoločných atraktívnych produktov cestovného ruchu a ďalšie.

KSK podal projektovú žiadosť v nadväznosti na ROP, opatrenie 4.1.d na vypracovanie **Stratégie rozvoja cestovného ruchu v Košickom kraji do roku 2020** (schválené Zastupiteľstvom KSK 08/2012). Projektová žiadosť je v etape hodnotenia.

Energetika		2006	2007	2008	2009	2010	2011
48.	Spotreba elektriny (MW, podiel kraja na celkovej spotrebe, v %)	14,22	14,92	13,58	13,70	13,70	13,44
49.	Spotreba zemného plynu (1000 m ³ , podiel kraja na celkovej spotrebe)	11,88	11,15	9,69	9,20	9,64	8,94

V Košickom kraji sa v roku 2011 spotrebovala elektrická energia v objeme 2 343,3 tis. MWh, čím sa kraj na spotrebe elektrickej energie v SR podieľa 13,4%. Z hľadiska vývojových trendov, v porovnaní s rokom 2006 **spotreba elektrickej energie v kraji klesla o 5,5%**, v SR zostala takmer na rovnakej úrovni.

Spotreba zemného plynu v Košickom kraji v roku 2011 dosiahla 323,0 mil. m³ a kraj sa na celkovej spotrebe SR podieľal 8,4%. Z hľadiska vývojových trendov spotreba zemného plynu v Košickom kraji oproti roku 2006 poklesla o 26% (index 2011/2006 73,9), v rámci SR spotreba klesala pomalšie (index 2011/2006 98,3).

V porovnaní s inými kraji v Košickom kraji je pomerne **vysoká spotreba čierneho, hnedého uhlia a koksu**. V roku 2011 dosiahla 4 792 tis. t, čím sa Košický kraj na spotrebe SR podieľal 56,3%. Takmer celá spotreba fosílnych palív bola v okrese Košice II (93,8% zo spotreby uhlia a koksu celého Košického kraja). Z hľadiska vývojových trendov spotreba čierneho uhlia v porovnaní s rokom 2006 v Košickom kraji poklesla o 15,6%.

Hodnotenie vývoja v oblasti energetiky v nadväznosti na Národnú stratégiu regionálneho rozvoja SR (podľa usmernenia MDVRR SR):

1. Kde v PHSR alebo iných dokumentoch je rozpracovaná oblasť energetiky, ktoré okresy sú najväčšími spotrebiteľmi elektrickej energie a plynu:

Najväčšia spotreba elektrickej energie bola v okrese Košice II (sídlo U.S.Steel s.r.o. Košice), ktorá v roku 2011 dosiahla 1 618,9 tis. MWh (69% zo spotreby kraja), ale oproti roku 2006 spotreba poklesla takmer o 10%. Na 2. mieste bol okres Michalovce (168,5 tis. MWh) a ďalej okres Košice okolie (152,8 tis. MWh). Taktiež spotreba zemného plynu bola najvyššia v okrese Košice II, ktorá v roku 2011 dosiahla 167,7 mil.m³ (51,9% zo spotreby kraja). Spotreba zemného plynu v tomto okrese oproti roku 2006 sa zvýšila o 10,6%. Na 2. mieste v spotrebe zemného plynu bol okres Košice-okolie (54,7 mil. m³).

PHSR KSK sa vo svojich cieľoch, prioritách, opatreniach i realizovaných projektoch zameriava na intenzívnejšie využívanie obnoviteľných zdrojov energie. **V rámci 3. aktualizácie PHSR KSK** bola prioritná oblasť NSRR č. 5 Životné prostredie, zmeny klímy a obnoviteľné zdroje energie v PHSR rozpracovaná do štyroch priorit (sú uvedené v ďalšej časti Environmentálny profil). Z týchto priorit obnoviteľných zdrojov energie sa týka **priorita č. 3** Zvýšenie ochrany a regenerácie životného prostredia v oblasti ochrany ovzdušia a minimalizácia nepriaznivých vplyvov klimatických zmien, kde sú zadefinované aktivity: zmena média pri vykurovaní budov, kotly na drevnú štiepku, využívanie tepelných čerpadiel, program využívania obnoviteľných zdrojov energie v subregiónoch Košického kraja a využitie geotermálneho potenciálu Východoslovenskej nížiny.

Košický samosprávny kraj má vypracovanú **Energetickú politiku KSK** (schválená Zastupiteľstvom KSK 12/2007) a **Koncepciu využívania obnoviteľných zdrojov energie** v Košickom kraji (schválená 06/2007). **Ciele energetickej politiky:** 1. maximalizácia energetickej efektívnosti na strane výroby, prenosu a spotreby, 2. zabezpečenie energetickej potreby spoločnosti na princípe trvaloudržateľného rozvoja, 3. zabezpečenie zvýšenia výroby elektrickej energie a tepla z obnoviteľných zdrojov. **Priority sú:** - efektívne využívanie energie v budovách; - efektívna výroba tepla a elektriny; - vyššie využívanie miestnych a obnoviteľných zdrojov energie; - vzdelávanie a zvyšovanie povedomia o možnostiach úspor energie a využívania obnoviteľných zdrojov; - zabezpečenie finančných zdrojov na modernizáciu energetickej infraštruktúry; - efektívne riadenie výroby a spotreby energie a účelná spolupráca predstaviteľov samospráv, podnikateľov a mimovládnych organizácií. V Koncepcii využívania OZE v Košickom kraji je zmapovaný potenciál OZE v KSK, dostupnosť technológií, stav podpory využívania OZE a špecifické ciele: 1. vytvorenie základných systémových opatrení na zníženie energetickej závislosti kraja od dovozu energií a palív, zníženie energetickej náročnosti a zvýšenie podielu využitia OZE v celkovej spotrebe energií s dôrazom na miestne zdroje 2. návrh energetickeho manažmentu kraja.

KSK bol partnerom v rámci **projektu KNOWBRIDGE**, ktorý sa realizoval v rámci 7. rámcového programu EÚ. Zastupiteľstvo KSK schválilo Informatívnu správu - **Akčný plán v sektore obnoviteľných zdrojov energie (04/2012)**. Tento akčný plán bol vygenerovaný v rámci projektu KNOWBRIDGE za účelom vytvoriť širší rámec a podmienky pre kreovanie cezhraničného klastra využívania obnoviteľných zdrojov energie stimulovaného aplikovaným výskumom a inováciami na území KSK a severného Maďarska. Akčný plán reflektuje na aktuálny technologický vývoj v EÚ a krajinách OECD so zámerom posilniť spoluprácu pri aplikácii projektov inovatívnych technológií z OZE a z oblasti energetickej efektívnosti do praxe. Spolu s opatreniami je v súlade s hlavnými prioritami stratégie Európa 2020 a agendou 20-20-20 EÚ, ktorých hlavnými cieľmi v oblasti energetiky je znížiť emisie skleníkových plynov najmenej o 20%, zvýšiť podiel obnoviteľných zdrojov energie na celkovej produkcii energie na 20% a zvýšiť energetickú účinnosť minimálne o 20%. Akčný plán nadväzuje na strategické dokumenty na národnej úrovni, ako aj na Regionálnu inovačnú stratégiu KSK.

Identifikované rozvojové témy, priority a opatrenia zamerané na podporu inovatívneho rozvoja obnoviteľných zdrojov energie v KSK a severnom Maďarsku, ako aj zásobník 36 projektových zámerov, ktoré sú súčasťou akčného plánu, sú dobrým východiskom pre spoluprácu aj v programovom období 2014 – 2020 pri realizácii investičných a vzdelávacích projektov v tejto agende.

V rámci projektu OCOPOMO je vypracovaný sociálno-ekonomický model správania rôznych cieľových skupín občanov KSK v súvislosti s energetickou efektívnosťou bytových domov vrátane využitia technológií OZE. Je vypracovaný fyzický model ekonomickej návratnosti zatepl'ovania a využitia OZE u bytových domov. Model sleduje náklady, návratnosť a efektívnosť opatrení u panelových domov.

KSK podal projektovú žiadosť na vypracovanie strategického dokumentu „**Plán využívania obnoviteľných zdrojov energie v Košickom kraji z pohľadu udržateľnosti a energetickej efektívnosti**“ v nadväznosti na ROP, opatrenie 4.1.d. Projektová žiadosť je v štádiu hodnotenia.

2. Aké sú možnosti podpory obnoviteľných zdrojov energie zo strany samosprávneho kraja, opatrenia na znižovanie energetickej náročnosti podnikov:

Znižovanie energetickej efektívnosti v podnikoch je skôr záležitosťou štátnej legislatívy a Ministerstva hospodárstva SR, ako regionálnej samosprávy. KSK prijíma opatrenia v koncepciách a realizuje investičné opatrenia na zvyšovanie energetickej efektívnosti v zariadeniach, u ktorých je zriaďovateľom (školské, kultúrne, sociálne zariadenia) v zmysle platnej legislatívy.

ENVIRONMENTÁLNY PROFIL VÚC							
Životné prostredie							
		2006	2007	2008	2009	2010	2011
50.	Podiel chránených území (v %)	14,8	14,8	14,8	14,8	14,8	14,8
51.	Množstvo komunálneho odpadu (spolu za kraj, v tonách)	180 503	189 506	203 354	196 389	215 936	203 434
52.	Množstvo komunálneho odpadu na obyvateľa kraja (v kg)	233,79	244,81	262,22	252,39	277,11	257,0
53.	Podiel zhodnocovaného komunálneho odpadu (v %)	1,53	4,8	32,67	6,04	5,94	42,72
54.	Podiel obyvateľov zásobovaných z verejných vodovodov (v %)	76,2	76,3	76,5	80,8	81,2	81,2
55.	Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť (v %)	56,4	57,0	57,2	60,1	60,5	61,2
56.	Produkcia tuhých emisií (v t)	1 4282,6	7 075,2	6 601,0	6 358,6	6 458,1	6690,1
57.	Produkcia oxidu uhoľnatého (v t)	119 168,4	112 336,4	104 142,0	76 850,9	96 828,1	108 873,0

V Košickom kraji v roku 2011 bol vyprodukovaný komunálny odpad v objeme 203,4 tis. ton a na produkcii odpadu SR sa kraj podieľal 11,5%. V porovnaní s rokom 2006 sa množstvo komunálneho odpadu v kraji zvýšilo o 12,4%. Pozitívny trend bol vo vývoji separovaných zložiek komunálneho odpadu. Na 1 obyvateľa sa v kraji vyprodukoval odpad v objeme 256,95 kg, čo je menej ako priemer SR (327,39 kg). Množstvo vyprodukovaného odpadu na 1 obyvateľa sa každoročne zvyšuje, v roku 2011 oproti roku

2006 vzrástlo o 23 kg, t.j. o 9,8%. Z celkového objemu komunálneho odpadu sa v Košickom kraji v roku 2011 **zhodnotilo 109,8 kg/obyv.**, čo je podstatne viac, ako v priemere za SR (78,3 kg/obyv.). Pozitívny bol aj trend zhodnocovania odpadov, ktoré sa zvýšilo z 3,57 v roku 2006 na 109,8 kg/obyv. v roku 2011. Z celkového objemu komunálneho odpadu sa v Košickom kraji v roku 2011 **zhodnotilo 42,7% odpadu**, čo je podstatne viac, ako v priemere za SR (23,9%). **Menej priaznivé sú výsledky zhodnocovania komunálneho odpadu ako druhotnej suroviny.** Podiel takto zhodnoteného odpadu v Košickom kraji v roku 2011 dosiahol podiel 14,9%, čo je menej, ako v priemere za SR (18,0%). U tohto indikátora je v porovnaní s rokom 2006 negatívny trend. V roku 2006 množstvo zhodnoteného odpadu ako druhotnej suroviny dosiahlo podiel 45,1% oproti 14,9% v roku 2011.

Produkcia tuhých emisií v Košickom kraji v roku 2011 dosiahla 6 690 t, čo predstavuje až 20,5% z objemu tuhých emisií v SR. Napriek vysokému podielu produkcie emisií vývoj oproti roku 2006 zaznamenal pozitívny trend, produkcia tuhých emisií v Košickom kraji klesla o 53,2%, ale v SR iba o 19%. Na 1 km² boli v Košickom kraji vyprodukované emisie v objeme 0,96 t, čo je viac oproti priemeru SR o 0,28 t/km². Produkcia oxidu siričitého aj oxidu dusíka mali v Košickom kraji priaznivý vývoj, avšak na km² bolo v Košickom kraji vyprodukované viac, ako v priemere za SR. **Najmenej priaznivé výsledky sú u oxidu uhoľnatého, ktorého produkcia v roku 2011 dosiahla 108,9 tis. t, čo predstavuje až 61% z produkcie oxidu uhoľnatého v SR.** V porovnaní s rokom 2006 produkcia oxidu uhoľnatého v Košickom kraji poklesla o 8,7%. V prepočte na km² tento indikátor dosahuje nepriaznivé hodnoty. V Košickom kraji **na km² v roku 2011 bolo vyprodukovaných 16,13 t oxidu uhoľnatého** (v roku 2006 16,64 t/km²), čo je podstatne viac oproti priemeru SR (v roku 2011 bol na úrovni 3,65 t/km²).

Vodné hospodárstvo:

V Košickom kraji v roku 2011 bolo na verejné vodovody napojených 81,2% obyvateľov, čím kraj nedosahuje priemer SR (86,9%). V porovnaní s rokom 2006 sa podiel napojených obyvateľov mierne zvýšil (o 5 perc. bodov). Situácia v napojení na verejnú kanalizačnú sieť je menej priaznivá, keď na verejnú kanalizáciu bolo napojených iba 61,2% obyvateľov (SR 61,6%), v porovnaní s rokom 2006 sa podiel napojených obyvateľov v kraji zvýšil o 4,8 perc. bodov. V roku 2011 bolo evidovaných v Košickom kraji 79 čistiarní odpadových vôd, ich počet sa oproti roku 2006 zvýšil o 26 čistiarní.

Hodnotenie vývoja v oblasti environmentálneho profilu v nadväznosti na Národnú stratégiu regionálneho rozvoja SR:

- 1. Špecifické ukazovatele zadefinované v Národnej stratégii, podiel chránených území, údaje týkajúce sa komunálneho odpadu, obyvateľstva zásobovaného z vodovodov a napojeného na kanalizačnú sieť a produkcia tuhých emisií a oxidu uhoľnatého majú byť zakomponované aj v PHSR:*

V PHSR KSK je problematika životného prostredia obsiahnutá v **špecifickom ciele 2 – zmiernenie disparít na regionálnej úrovni v oblasti životného prostredia**. Zadefinované **priority:** 1. Zvýšenie integrovanej ochrany, racionálneho využívania vôd a protipovodňovej ochrany, 2. Zvýšenie ochrany ovzdušia, ozónovej vrstvy a minimalizácia nepriaznivých vplyvov klimatických zmien, 3. Dobudovanie infraštruktúry odpadového hospodárstva, znižovanie a eliminovanie negatívnych vplyvov environmentálnych záťaží a skládok odpadov na zdravie obyvateľov a ekosystémy, 4. Dobudovanie infraštruktúry ochrany a regenerácie prírodného prostredia. Medzi **opatrenia v rámci vodného hospodárstva patrí:** dobudovanie zásobovania obyvateľstva pitnou vodou, dobudovanie odvádzania a čistenia komunálnych odpadových vôd, zvýšenie ochrany územia pred povodňami, vr. vybudovania povodňového varovného a predpovedného systému, zlepšenie sledovania a hodnotenia stavu povrchových

a podzemných vôd. **Opatrenia na ochranu ovzdušia:** podpora aktivít smerujúcich k ochrane ovzdušia, k minimalizácii nepriaznivých vplyvov, k ochrane ozónovej vrstvy zeme. **Opatrenia v odpadovom hospodárstve:** dobudovanie infraštruktúry na likvidáciu odpadov zo zdravotnej a veterinárnej starostlivosti, na likvidáciu odpadov s obsahom PCB a iných POPs, dobudovanie infraštruktúry na likvidáciu komunálnych odpadov a pre separovaný zber. **Opatrenia na ochranu prírodného prostredia:** podpora zabezpečenia priaznivého stavu biotopov a druhov prostredníctvom vypracovania a realizácie programov starostlivosti o chránené územia, podpora zlepšenia infraštruktúry ochrany prírody a krajiny prostredníctvom budovania a rozvoja zariadení ochrany prírody a krajiny vr. zavedenia monitorovacích systémov za účelom plnenia národných a medzinárodných záväzkov, podpora zlepšenia informovanosti a environmentálneho povedomia verejnosti, vr. posilnenia spolupráce a komunikácie so zainteresovanými skupinami.

2. Ktoré ukazovatele z uvedených (50 až 57, prípadne iné z oblasti životného prostredia) sleduje a vyhodnocuje samosprávny kraj a v ktorých dokumentoch má rozpracovanú stratégiu a návrh opatrení na zlepšenie kvality životného prostredia:

Súčasťou hodnotenia plnenia jednotlivých priorít a opatrení je aj hodnotenia vývoja vyššie uvedených indikátorov v oblasti životného prostredia. Ich vývoj sa pravidelne sleduje pri hodnotení plnenia PHSR KSK. **Indikátory:** percentuálny podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov a ďalšie (dĺžka vybudovaných verejných vodovodov, objem vypúšťanej odpadovej vody, objem čistenej odpadovej vody, počet obyvateľov napojených na verejné vodovody, percentuálny podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť, podiel obyvateľov v domoch napojených na ČOV, dĺžka kanalizačnej siete, počet vybudovaných čistiarní odpadových vôd a i.; emisie CO, emisie Nox, emisie SO₂, emisie TZL, emisie NH₃ a i.; množstvo zneškodneného komunálneho odpadu (KO), množstvo zhodnoteného KO, percentuálny podiel zhodnoteného KO kompostovaním, percentuálny podiel zhodnoteného KO vo forme druhej suroviny, pomer množstva likvidovaného a produkovaného KO vr. jeho zložiek zo separovaného zberu a i.)

3. aktualizácia PHSR KSK: V rámci rozpracovania 5 prioritných oblastí NSRR, bola prioritná oblasť č. 5 Životné prostredie, zmeny klímy a obnoviteľné zdroje energie v PHSR KSK rozpracovaná do nasledovných priorít: 1. zvýšenie integrovanej ochrany, racionálneho využívania vôd a protipovodňovej ochrany, 2. dobudovanie infraštruktúry odpadového hospodárstva a eliminácia starých environmentálnych záťaží, 3. zvýšenie ochrany a regenerácie životného prostredia v oblasti ochrany ovzdušia a minimalizácia nepriaznivých vplyvov klimatických zmien, 4. dobudovanie infraštruktúry ochrany a regenerácie prírodného bohatstva.

Košický samosprávny kraj má vypracovanú **Koncepciu nakladania s odpadmi v Košickom kraji**. Na rokovanie Zastupiteľstva KSK bol predložený materiál **Informatívna správa o povodňových škodách a návrh odstránenia havarijného stavu cestnej infraštruktúry (06/2010)**.

KSK v nadväznosti na ROP, opatrenie 4.1.d. podal projektovú žiadosť na vypracovanie **Štúdie vytvorenia integrovaného systému nakladania s odpadmi v Košickom kraji**. Projektová žiadosť je v etape hodnotenia.

Košice 16. 5. 2013

Spracovali:

Ing. Imrich Fülöp

Ing. Peter Ľapák

Ing. Mária Molnárová